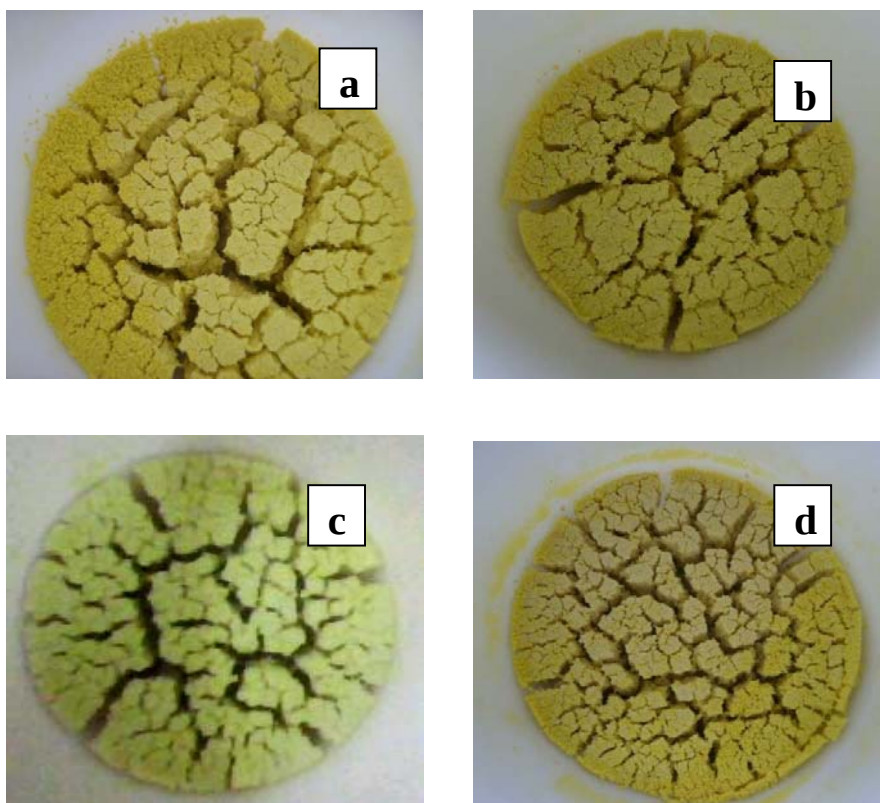
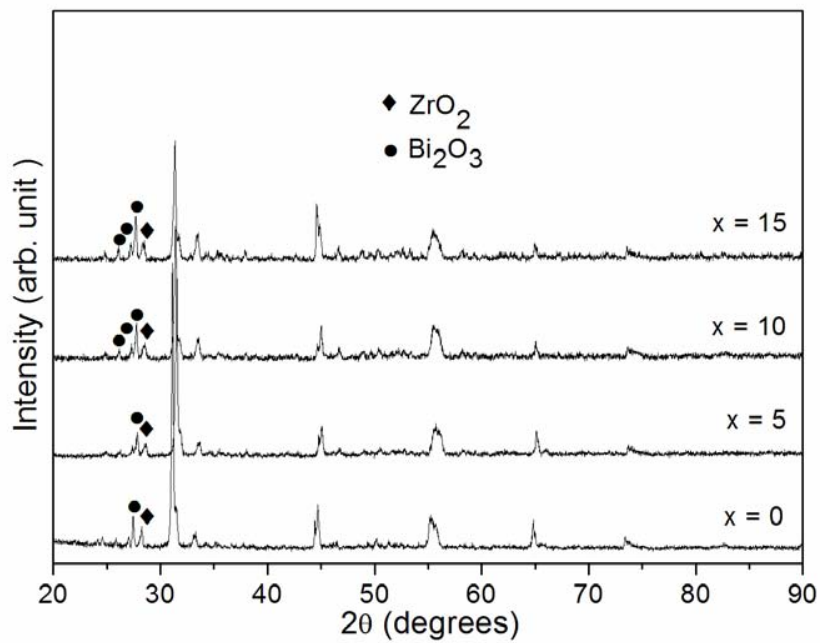

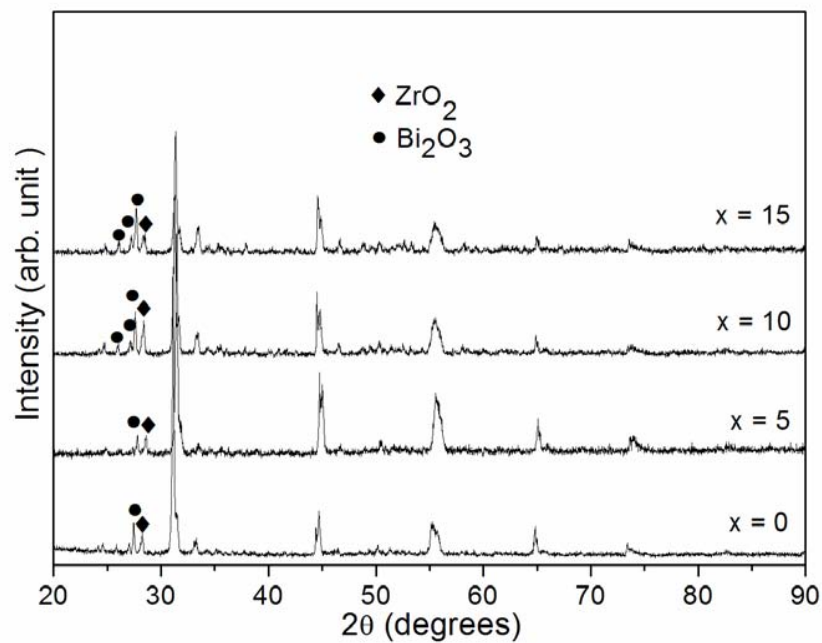
รูป 4.55 ภาพถ่ายผ้ง BNZ หลังการเผาที่อุณหภูมิ 800 องศา เมื่อ a-d คือ ที่ปริมาณการเติม Bi_2O_3 เท่ากับ 0, 5, 10 และ 15 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก

ตาราง 4.20 ข้อมูลน้ำหนักที่หายไประหว่างการเตรียมและการเผาแคลไซน์โดยเปลี่ยนแปลง ZrO_2

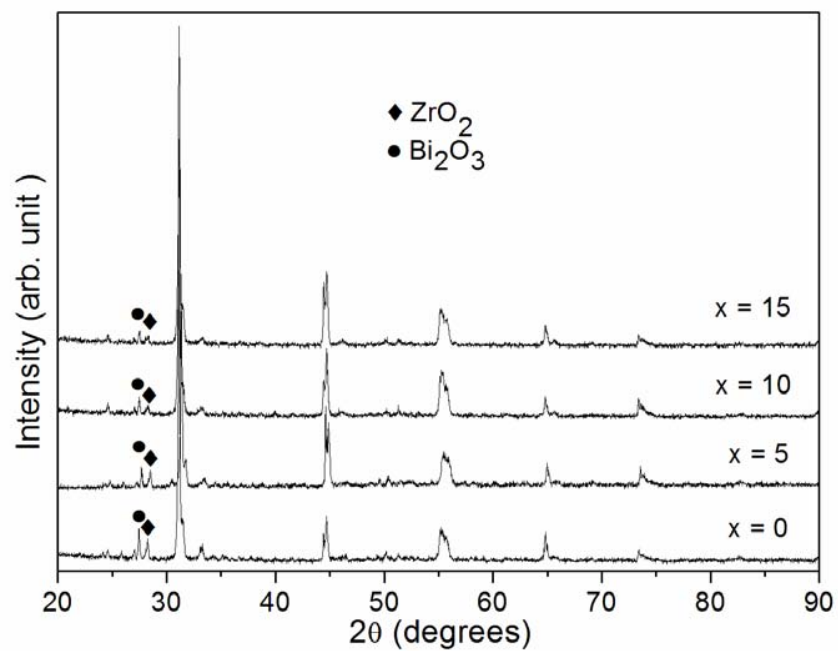
สาร	อุณหภูมิ	น้ำหนักหายไปหลังบดผสม	น้ำหนักหายไปหลังเผาแคลไซน์
BNZ	800	0.0340	1.3326
BNZ/5wtZrO ₂	800	0.0358	1.2404
BNZ/5wtZrO ₂	800	0.0296	1.4939
BNZ/5wtZrO ₂	800	0.0571	1.2835

รูป 4.56 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ/ $x\text{Bi}_2\text{O}_3$ แคลไซน์ที่ 800 °C

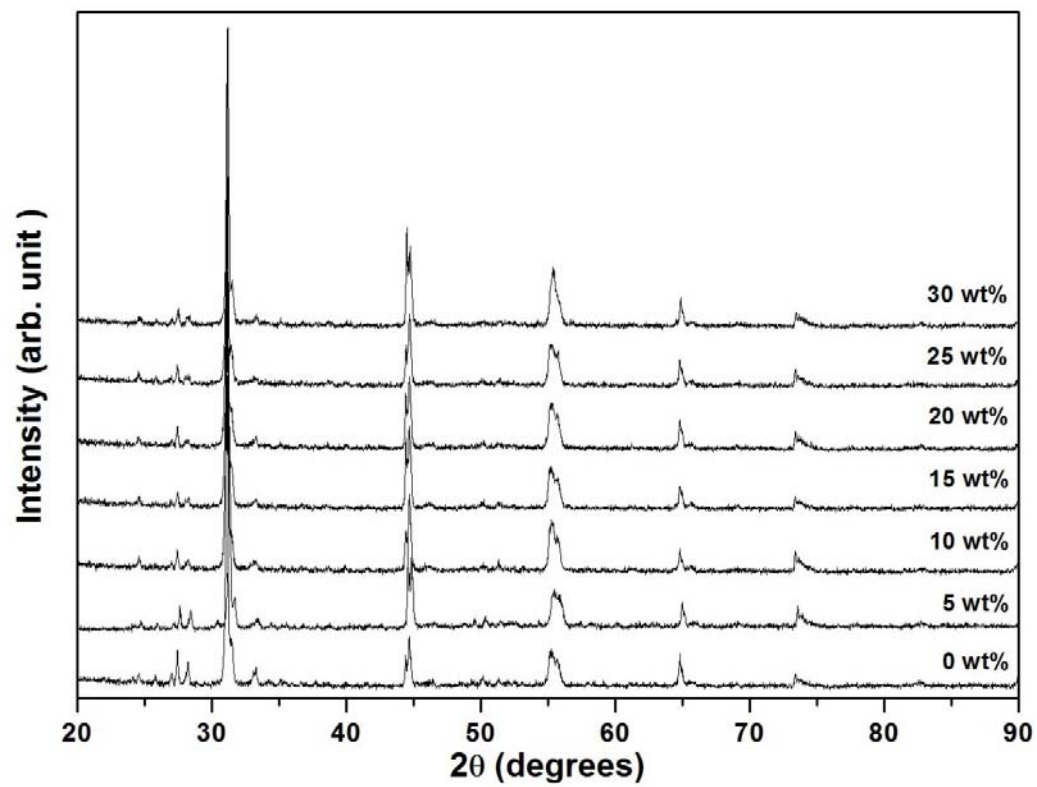
รูป 4.57 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ/ $x\text{ZrO}_2$ แคลไซน์ที่ 800 °C

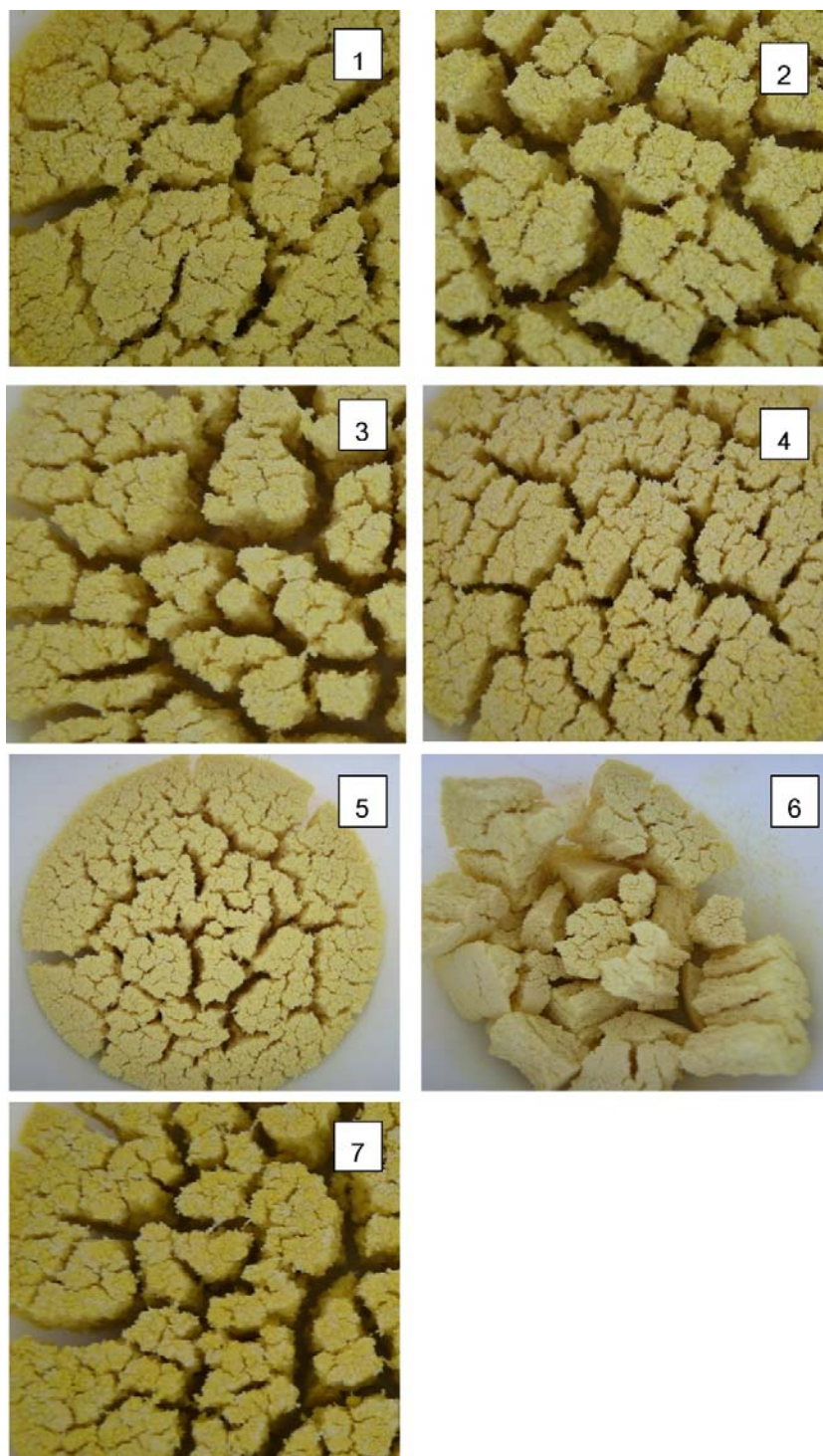
รูป 4.58 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ/xNa₂CO₃ แคลไซน์ที่ 800 °C

ตาราง 4.21 ข้อมูลน้ำหนักที่หายไประหว่างการเตรียมและการเผาแคลไซน์โดยเปลี่ยนแปลงNa₂CO₃

สาร	อุณหภูมิ	น้ำหนักหายไปหลังบดผสม	น้ำหนักหายไปหลังเผาแคลไซน์
BNZ	800	0.0340	1.3326
BNZ/5wtNa ₂ CO ₃	800	0.1270	1.4483
BNZ/5wtNa ₂ CO ₃	800	0.0884	1.5019
BNZ/15wtNa ₂ CO ₃	800	0.0095	1.6036
BNZ/20wtNa ₂ CO ₃	800	0.2000	1.6425
BNZ/25wtNa ₂ CO ₃	800	0.0701	1.7708
BNZ/30wtNa ₂ CO ₃	800	0.2000	1.8991

รูป 4.59 XRD ของผง BNZ ที่เพิ่มปริมาณ Na_2CO_3

รูป 4.60 BNZ/Na₂CO₃ (1-7) ที่ปริมาณการเติมเท่ากับ 0, 5, 10, 15, 20, 25 และ 30 wt% ตามลำดับ

4.3.1.3 การเปลี่ยนแปลงส่วนผสม BNZ โดยการเพิ่มปริมาณ Na_2CO_3 และ Bi_2O_3

อย่างละ 5 wt%

ตาราง 4.22 และรูป 4.61 แสดงข้อมูลน้ำหนักที่หายไประหว่างการเตรียม และลักษณะทางกายภาพของผง BNZ ที่เปลี่ยนแปลงส่วนผสมโดยการเพิ่มปริมาณ Na_2CO_3 และ Bi_2O_3 อย่างละ 5 wt% พบว่า ลักษณะผงเหมือนกับผงเซรามิก BNZ เผาแคลไซต์ที่อุณหภูมิต่างกัน

ตาราง 4.22 ข้อมูลน้ำหนักที่หายไประหว่างการเตรียมและการเผาแคลไซต์

สาร	อุณหภูมิ	น้ำหนักหายไปหลังบดผสม	น้ำหนักหายไปหลังเผาแคลไซต์
BNZ/5wt% Bi_2O_3 /5 wt% Na_2CO_3	800	0.0520	1.3387

รูป 4.61 รูปถ่ายของสาร BNZ ที่ถูกเติมด้วย Na_2CO_3 และ Bi_2O_3 อย่างละ 5 wt%

4.3.1.4 ผง BNZ/ Na_2CO_3 เผาแคลไซต์ที่อุณหภูมิ 800 องศา เป็นเวลา 2 ชั่วโมง 2 ครั้ง

ตาราง 4.23 และรูป 4.62 แสดงข้อมูลน้ำหนักที่หายไประหว่างการเตรียม และลักษณะทางกายภาพของผง BNZ เผาแคลไซต์ 2 ครั้ง เห็นได้ว่า อนุภาคผงมีขนาดเล็ก สีเหลือง รูป 4.63 แสดงรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงเซรามิก BNZ/ $x\text{Na}_2\text{CO}_3$ เตรียมที่สภาวะการเผาแคลไซต์สองครั้ง เห็นได้ว่า ที่ปริมาณการเติม Na_2CO_3 เท่ากับ 5 wt% มีเฟสเจือปนของ Bi_2O_3 ปรากฏอยู่ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับ การเติม Na_2CO_3 ในปริมาณเท่ากัน ไม่ได้ผ่านการบดให้เนื้อละเอียด และเผาแคล

ไซนส์ครั้งเดียว รูป 4.64 พบว่า ปริมาณเฟสเจือปนที่พบในผง BNZ/5wt%Na₂CO₃ ผ่านการบด และเผาแคลไซน์อีกครั้ง ต่ำกว่าผง BNZ/5wt%Na₂CO₃ ที่ไม่ได้ผ่านการบด และเผาแคลไซน์ครั้งเดียว นอกจากนี้ยังไม่พบเฟสของ ZrO₂ ในผงBNZ/5wt%Na₂CO₃ ผ่านการบด และเผาแคลไซน์อีกครั้งด้วย คาดว่า การบดให้ผงเซรามิกมีเนื้อละเอียดขึ้น ทำให้พื้นที่ผิวสัมผัสของแต่ละอนุภาคมีมากขึ้น จึงเกิดปฏิกิริยาได้ดีกว่าเมื่อนำไปเผาแคลไซน์อีกครั้ง ส่งผลให้ปริมาณเฟสเจือปนลดลง หลักฐานดังกล่าวเห็นด้วยกับสมมุติฐานที่ว่าขนาดและ ลักษณะอนุภาคมีผลต่อการเกิดปฏิกิริยาของผงเซรามิก BNZ ในกรณีของผงเซรามิก BNZ ที่ปริมาณการเติม Na₂CO₃ เท่ากับ 10 และ 15 ผ่านการบดให้เนื้อละเอียด และเผาแคลไซน์อีกครั้ง ทั้งคู่แสดงลักษณะเฟสเดียว ที่ปราศจากการเจือปนของผงตั้งต้นทั้ง Bi₂O₃ และ ZrO₂ คาดว่า ปริมาณการเติม Na₂CO₃ ตั้งแต่ 10wt% ขึ้นไป รวมทั้งการบดให้เนื้อละเอียด และเผาแคลไซน์อีกครั้งเพียงพอสำหรับการเกิดปฏิกิริยาแคลไซน์ที่สมบูรณ์ของผงเซรามิกระบบใหม่ บิสมัทโซเดียมเซอโรโคเนต จากผลการศึกษาลักษณะเฟสของผงที่เตรียมด้วยสภาวะต่างๆ ทั้งหมดพบว่า การเติม Na₂CO₃ เท่ากับ 10wt% ผ่านการบดให้เนื้อละเอียด เผาแคลไซน์อีกครั้ง เป็นสภาวะการเตรียมที่เหมาะสมที่สุด ทำให้ได้ผงเซรามิก BNZ ที่มีเฟสเดียว โดยรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงเซรามิกเตรียมที่สภาวะนี้ ถูกนำไปวิเคราะห์โครงสร้างผลึกโดยใช้โปรแกรม Powder Cell ต่อไป

ตาราง 4.23 มวลที่หายไปหลังการเตรียมและการเผาแคลไซน์ที่ 800 องศา 2 ชั่วโมง

สาร BNZ/Na ₂ CO ₃	มวลหายไป		
	หลังบดผสม	หลังแคลไซน์ครั้งที่ 1	หลังแคลไซน์ครั้งที่ 1
0 wt%	0.2328	1.6929	0.0208
5 wt%	0.0599	1.6816	0.0712
10 wt%	0.1000	1.5429	0.0110
15 wt%	0.0051	1.5539	0.0493

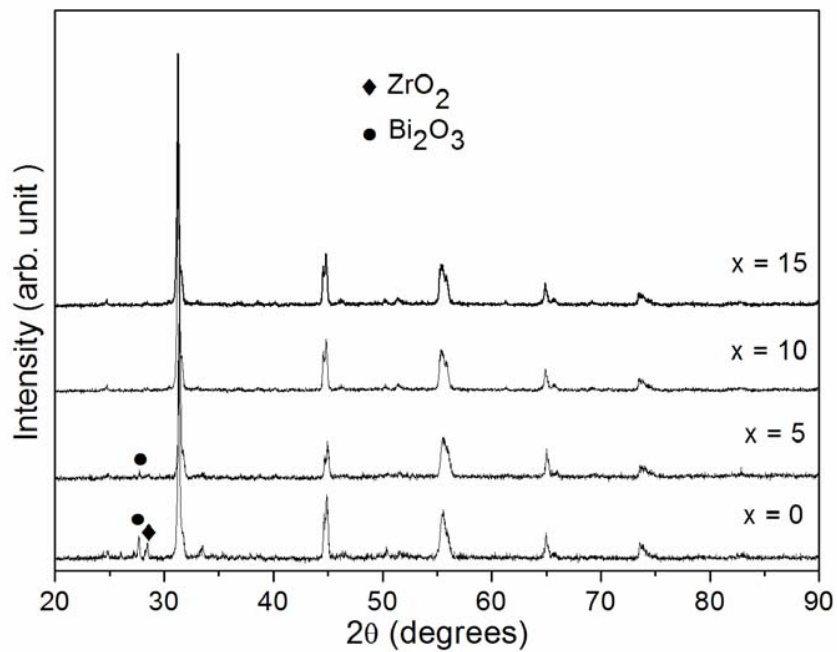

ก่อนเผาครั้งที่ 1

ก่อนเผาครั้งที่ 2

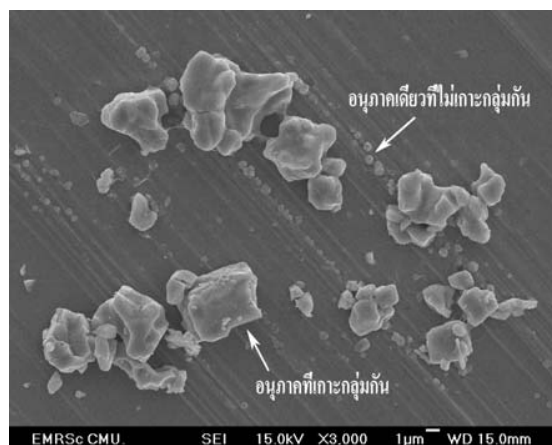
รูป 4.62 รูปลักษณะของผงก่อนเผาแคลไซน์ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยทั่วไปแล้วทุกส่วนผสมจะมีลักษณะก่อนเผาเหมือนกันหมด จึงยกมาแค่บางรูปเพื่อเป็นตัวอย่าง

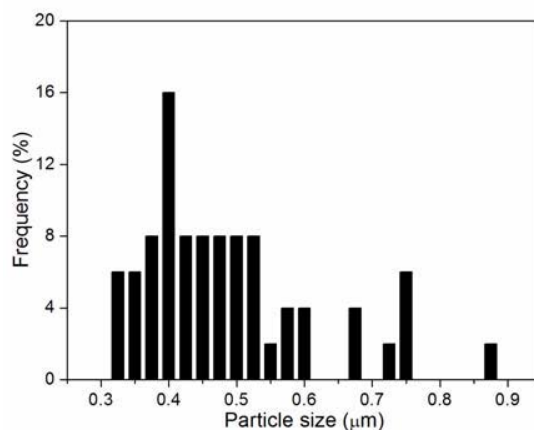
รูป 4.63 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ/ $x\text{Na}_2\text{CO}_3$ ผ่านการบดให้เนื้อละเอียด และเผาแคลไซน์อีกครั้ง

4.3.1.5 การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐาน ขนาด และการกระจายตัวของอนุภาคผงเซรามิกบิสมัทไทเตียมเซอร์โคเนต

ภาพถ่ายกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (SEM) ของผงเซรามิกบิสมัทไทเตียมเซอร์โคเนตแสดงในรูป 4.64 เห็นได้ว่า ผงเซรามิกประกอบด้วยทั้งอนุภาคที่เกาะกลุ่ม (agglomeration) และไม่เกาะกลุ่มกัน โดยการเกาะกลุ่มกันของอนุภาคเป็นแผ่นขนาดใหญ่ คาดว่า เกิดจากการเพิ่มความเสถียรของระบบโดยรวม โดยการลดพื้นที่ผิวสัมผัสของแต่ละอนุภาค เนื่องจากอนุภาคของผงเซรามิกดังกล่าวมีขนาดเล็กในระดับไมโครเมตร จึงมีพื้นที่ผิวสัมผัสค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ภาพ SEM ดังกล่าวยังแสดงอนุภาคผงเซรามิก BNZ เดี่ยวๆ ที่ไม่เกาะกลุ่มกันด้วย ลักษณะของผงเซรามิกค่อนข้างเป็นทรงกลม มีขนาดอนุภาคเฉลี่ยประมาณ $0.47\ \mu\text{m}$ การที่อนุภาคผงมีขนาดเล็ก นำไปสู่การเกาะกลุ่มกันได้ง่าย รูป 4.65 แสดงการกระจายตัวของขนาดอนุภาคผงเซรามิก BNZ พบว่า ขนาดผงเซรามิกระบบใหม่นี้มีการกระจายตัวค่อนข้างกว้าง โดยมีขนาดอนุภาคอยู่ในช่วงประมาณ $0.32 - 0.87\ \mu\text{m}$ อนุภาคผงส่วนใหญ่มีขนาดประมาณ $0.4\ \mu\text{m}$ สอดคล้องกับขนาดอนุภาคเฉลี่ยที่ได้กล่าวข้างบน จากลักษณะการกระจายตัวของอนุภาคผงที่ค่อนข้างกว้าง คาดว่า อาจมีผลต่อลักษณะโครงสร้างทางจุลภาคเซรามิก BNZ ซึ่งจะได้ศึกษาในอนาคตอันใกล้

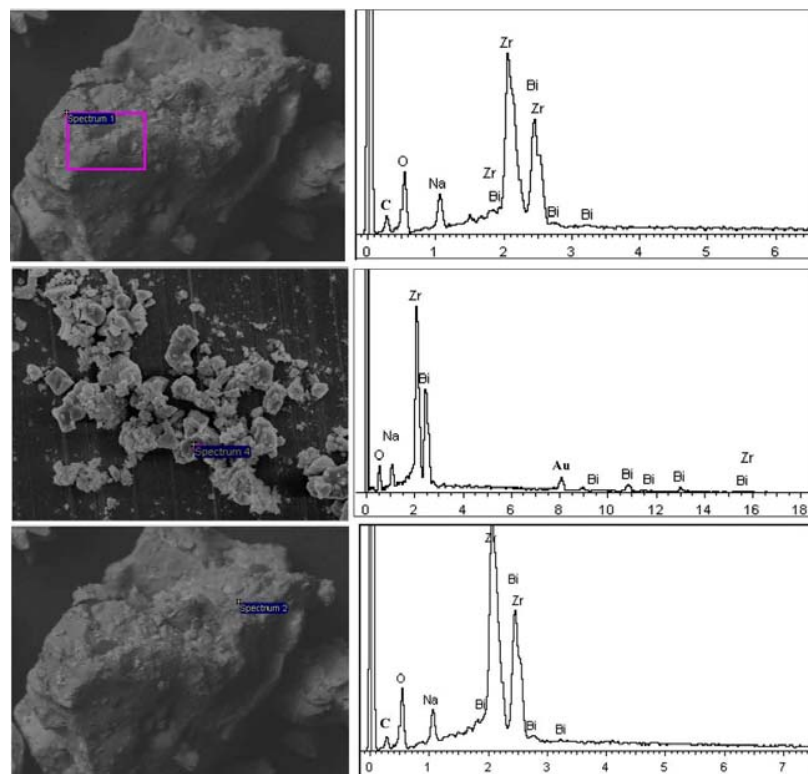
รูป 4.64 ภาพถ่าย SEM ของผง BNZ

รูป 4.65 การกระจายตัวของขนาดของผง BNZ

4.3.1.6 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของผงเซรามิกบิสมาทโซเดียมเซอร์โคเนต

รูป 4.66 แสดงบริเวณของผงเซรามิก BNZ ที่วิเคราะห์ด้วยเทคนิคการกระจายพลังงานของรังสีเอกซ์ (X-ray energy dispersive technique) ทั้งแบบจุดและพื้นที่ พบว่า ผงเซรามิกประกอบด้วยสเปกตรัมของธาตุ Bi, Na, Zr และ O เป็นหลัก หลักฐานดังกล่าวยืนยันเป็นอย่างดีว่า ผงเซรามิกบิสมาทโซเดียมเซอร์โคเนต มีธาตุ Bi, Na, Zr และ O เป็นองค์ประกอบหลัก นอกจากนี้ปริมาณของธาตุแต่ละชนิดที่วัดได้จากบริเวณดังกล่าวในหน่วยร้อยละของอะตอมได้แสดงในตาราง 4.24 เห็นได้ว่าปริมาณของธาตุแต่ละชนิดที่วัดได้มีค่าโดยประมาณใกล้เคียงกับปริมาณทางทฤษฎีของแต่ละธาตุ ผลดังกล่าว เชื่ออย่างยิ่งว่า ผงเซรามิก BNZ ที่เตรียมได้มีอัตราส่วนของธาตุเป็นไปตามสูตรโมเลกุลที่ต้องการดังนี้ $(\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5})\text{ZrO}_3$

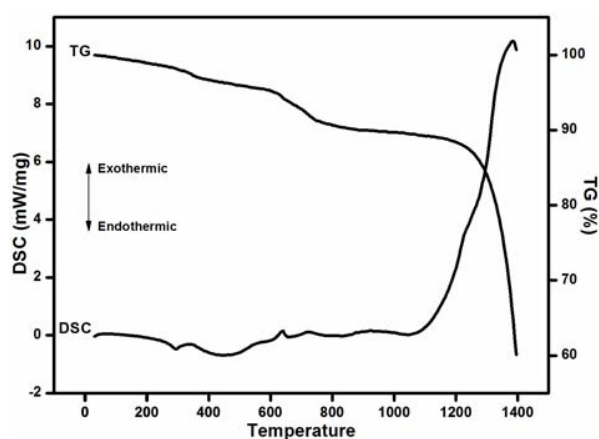
รูป 4.66 การวิเคราะห์ EDX ของผง BNZ

ตาราง 4.24 ปริมาณธาตุที่เป็นองค์ประกอบทางทฤษฎีและที่วัดด้วย EDX

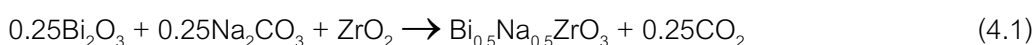
ธาตุ	Atomic%	Theoretical atomic%
Bi	11.41 ± 0.79	10
Na	11.21 ± 2.28	10
Zr	20.04 ± 3.46	20
O	57.35 ± 2.43	60
รวม	100	100

4.3.1.7 การเปลี่ยนแปลงทางความร้อนของผงผสมบิสมีทโซเดียมเซอร์โคเนตก่อนแคลไซน์

รูป 4.67 แสดงการเปลี่ยนแปลงทางความร้อนของผงผสม BNZ ก่อนแคลไซน์ จากกราฟ DSC พบว่า ผงผสม BNZ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งแบบดูดความร้อน (endothermic) และแบบคายความร้อน (exothermic) โดยพีคการเปลี่ยนแปลง endothermic เกิดขึ้นใกล้กับอุณหภูมิ 300 °C อาจเนื่องจากการระเหยของสารอินทรีย์ที่ปนเปื้อนอยู่ในผงผสมดังกล่าว เมื่อพิจารณากราฟ TG เห็นได้ว่า มีน้ำหนักหายไปประมาณ 1.44% ใกล้กับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย ในกรณีของการเปลี่ยนแปลง exothermic พบว่า ปฏิกิริยานี้เกิดขึ้นที่อุณหภูมิประมาณ 640 °C คาดว่า อุณหภูมินี้อาจมีพลังงานสูงพอ ทำให้มีการแพร่ของอะตอมภายในสารประกอบ จึงเริ่มมีการตกผลึกเป็นสารประกอบเซรามิก BNZ ดังนั้น การเกิดผลึกของสารประกอบนี้เหมือนเริ่มที่อุณหภูมิดังกล่าว และอาจเสร็จสมบูรณ์ที่อุณหภูมิ 800 °C ดังหัวข้อ 4.1.1.1 สำหรับการหายไปของน้ำหนักประมาณ 4.09% สังเกตในกราฟ TG ที่บริเวณอุณหภูมิใกล้เคียงกัน คาดว่า เป็นการหายไปของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จากผงตั้งต้น Na₂CO₃ ตามสมการ 4.1 เนื่องจากออกไซด์ดังกล่าวสลายตัวที่อุณหภูมิสูงกว่า 600 °C [55] นอกจากนี้ น้ำหนักที่หายไปของ CO₂ วัดระหว่างการทดลองมีค่าประมาณ 4.24% ซึ่งสอดคล้องกับน้ำหนักที่หายไปในกราฟ TG จากผลของ TG-DSC สามารถยืนยันได้อย่างดีว่าผงผสม BNZ มีการตกผลึกเป็นสารประกอบระบบใหม่ BNZ ที่อุณหภูมิสูง

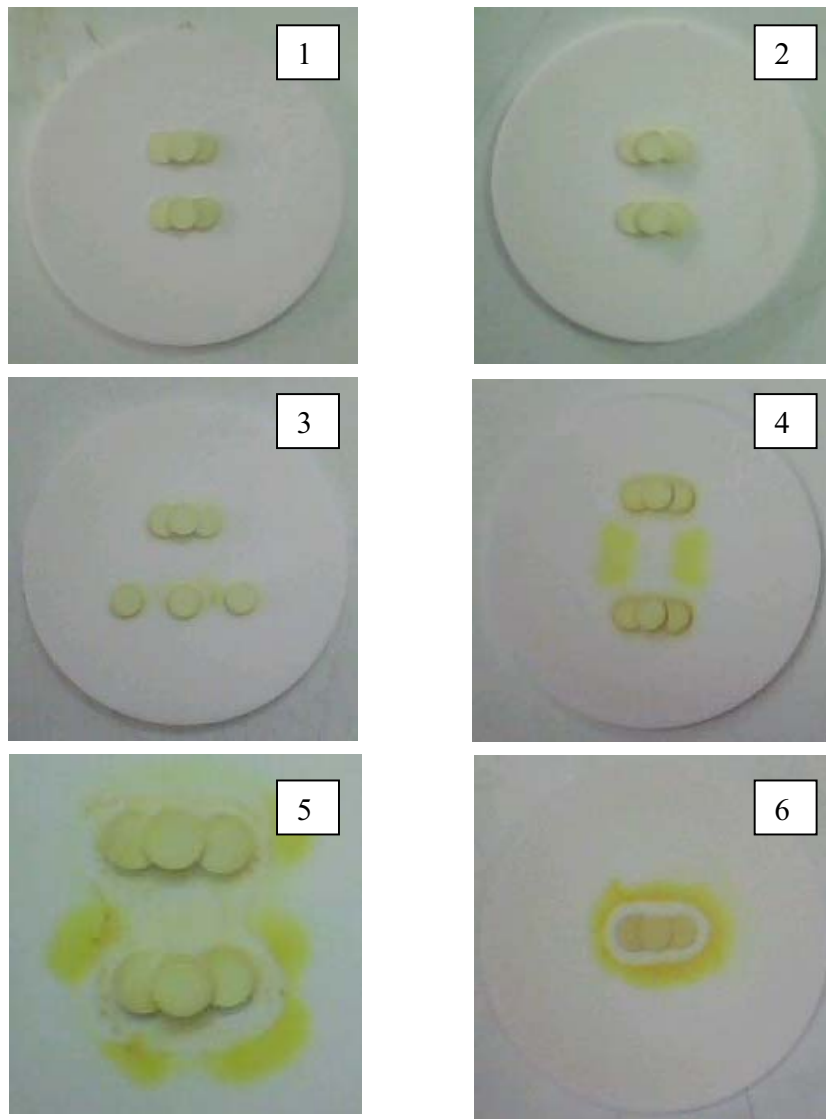
รูป 4.67 กราฟ TG-DSC ของผงผสม BNZ ก่อนแคลไซน์

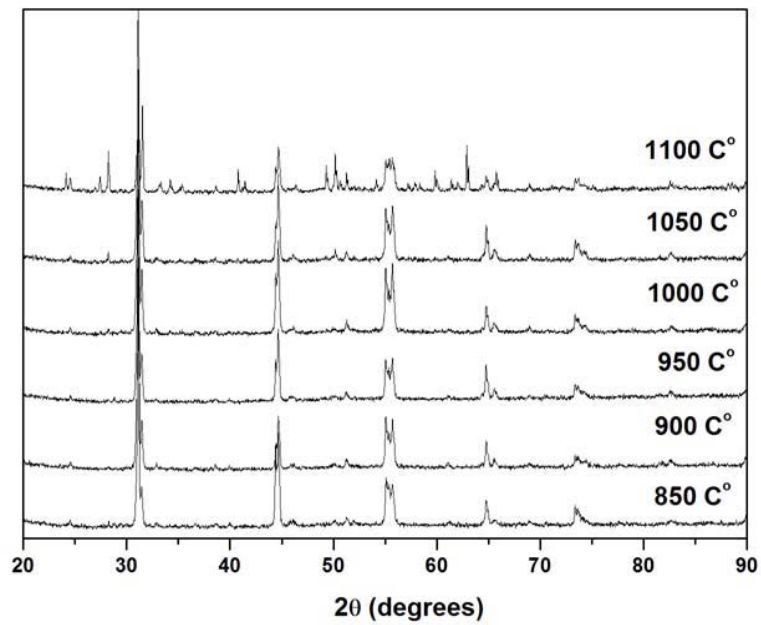
4.3.2 ผลการเตรียมเซรามิก BNZ

จากการทดลองพบว่า สภาวะที่สามารถเผาให้เซรามิกมีความบริสุทธิ์และความหนาแน่น สูง คือการเผาที่อุณหภูมิ 900 °C เป็นเวลา 2 ชั่วโมง โดยใช้ตัวช่วยเผา (sintering aid) คือ Na_2CO_3

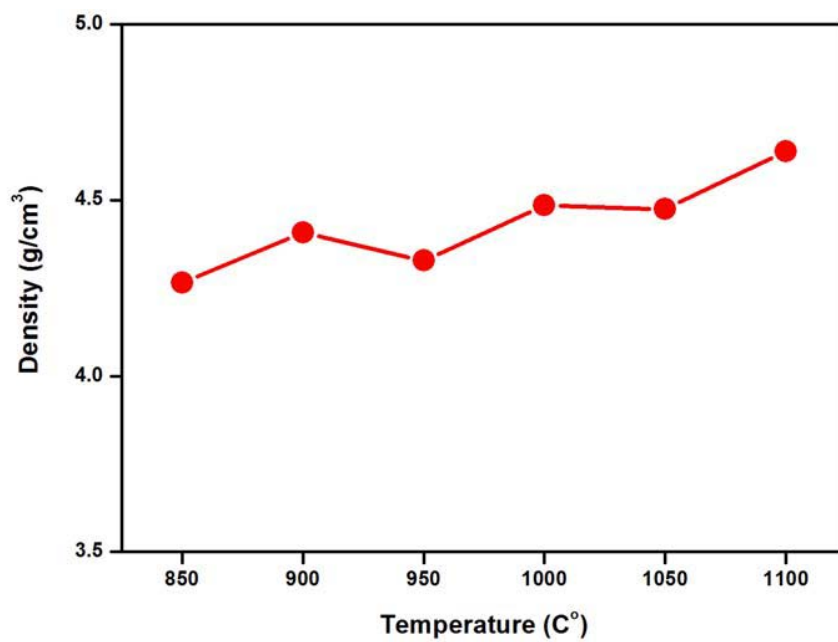
4.3.2.1 เผาเซรามิกที่อุณหภูมิต่างๆ โดยใช้ BNZ/10wt% Na_2CO_3

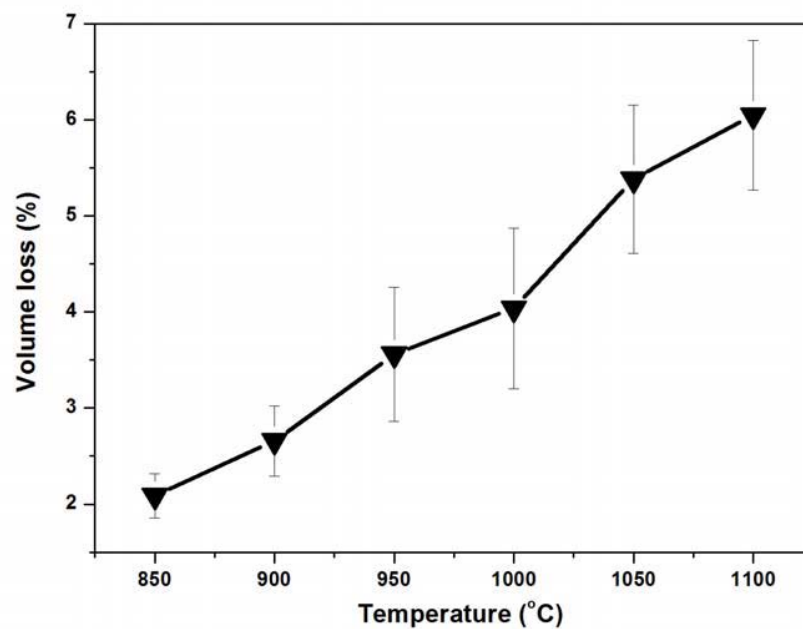
รูป 4.68 เซรามิก BNZ/10wt% Na_2CO_3 เผาที่อุณหภูมิ (1) 850, (2) 900, (3) 950, (4) 1000, (5) 1050 และ (6) 1100 องศา ตามลำดับ

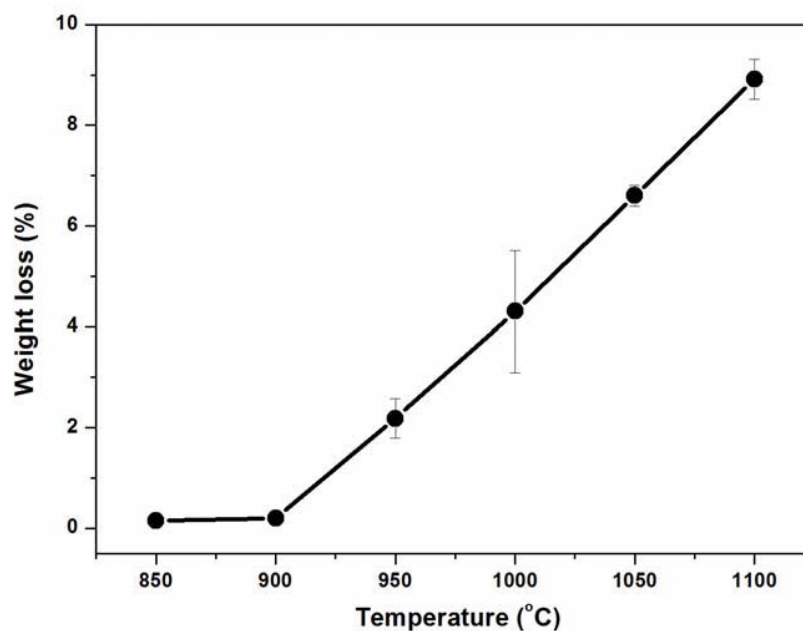
รูป 4.69 XRD ของเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เผาที่อุณหภูมิ 850, 900, 950, 1000, 1050 และ 1100 องศา

รูป 4.70 ค่าความหนาแน่นของเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เผาที่อุณหภูมิ 850, 900, 950, 1000, 1050 และ 1100 องศา

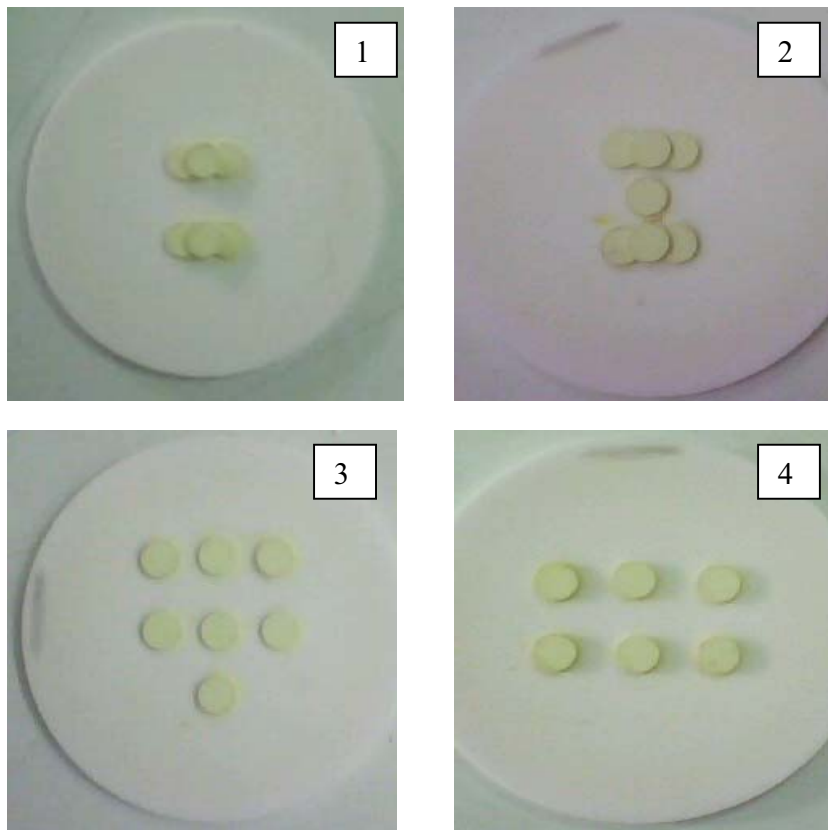

รูป 4.71 ค่าร้อยละของปริมาตรที่หายไปของเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เเผที่อุณหภูมิ 850, 900, 950, 1000, 1050 และ 1100 องศา

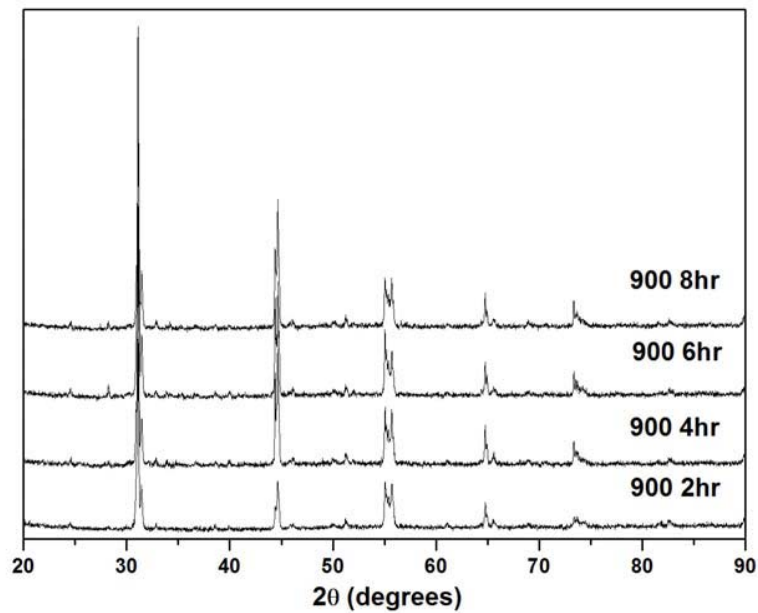

รูป 4.72 ค่าร้อยละของน้ำหนักที่หายไปของเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เเผที่อุณหภูมิ 850, 900, 950, 1000, 1050 และ 1100 องศา

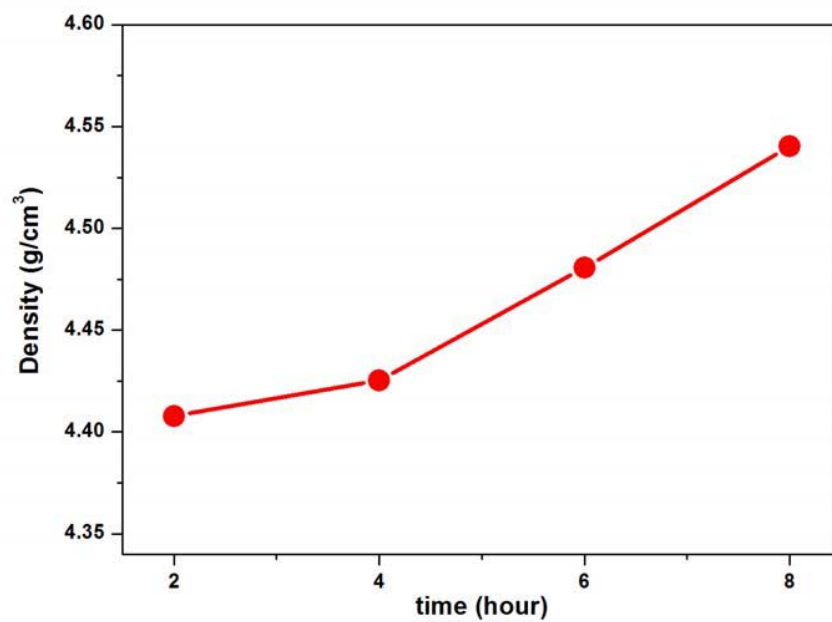
4.3.2.2 เเผเซรามิกที่อุณหภูมิ 900 องศาและเปลี่ยนแปลงเวลาในการเผ โดยใช้ BNZ/10wt%Na₂CO₃

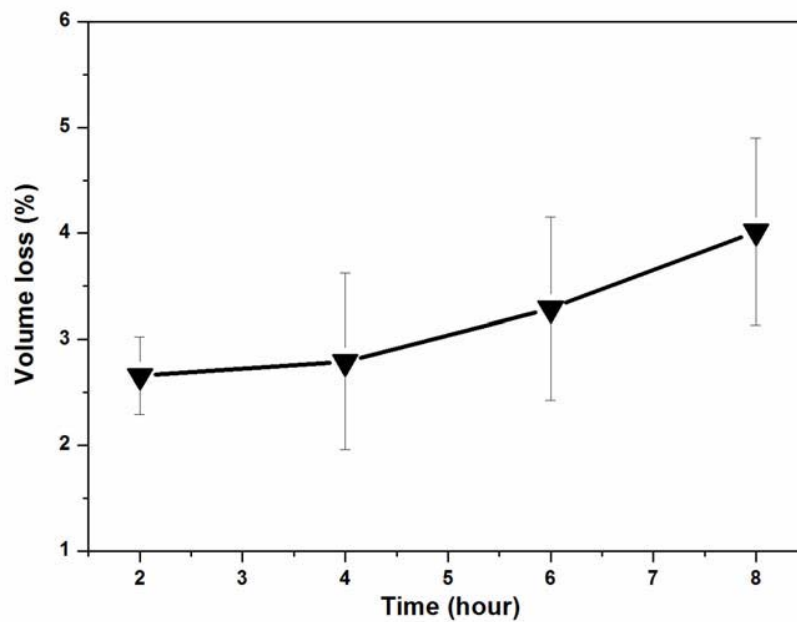
รูป 4.73 เซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เผาที่อุณหภูมิ 900 องศา โดยเพิ่มเวลาในการเผคือ (1) 2, (2) 4, (3) 6 และ (4) 8 ชั่วโมง ตามลำดับ

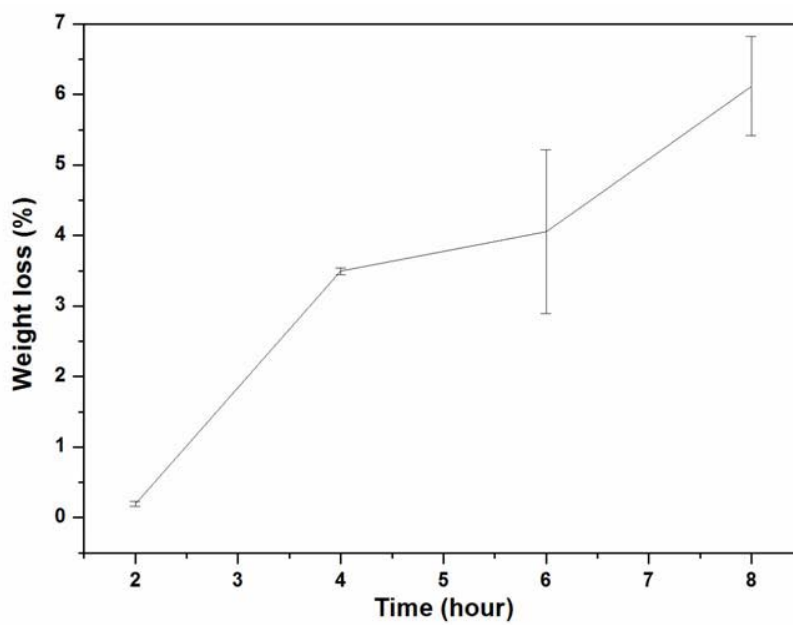
รูป 4.74 XRD เม็ดเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เผาที่อุณหภูมิ 900 องศา โดยเพิ่มเวลาในการเผาคือ 2, 4, 6 และ 8 ชั่วโมง

รูป 4.75 ค่าความหนาแน่นของเม็ดเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เผาที่อุณหภูมิ 900 องศา โดยเพิ่มเวลาในการเผาคือ 2, 4, 6 และ 8 ชั่วโมง

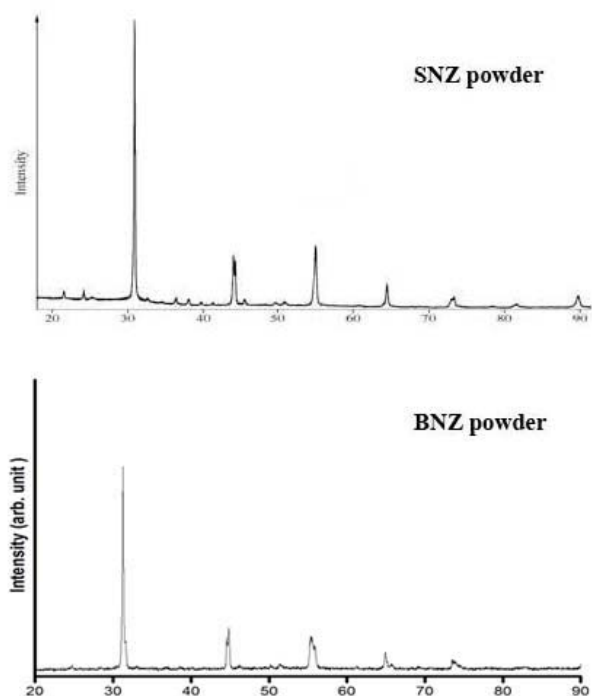
รูป 4.77 ค่าร้อยละของปริมาตรที่หายไปของเม็ดเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เเผที่อุณหภูมิ 900 องศา โดยเพิ่มเวลาในการเผา คือ 2, 4, 6 และ 8 ชั่วโมง

รูป 4.78 ค่าร้อยละของน้ำหนักที่หายไปของเม็ดเซรามิก BNZ/10wt%Na₂CO₃ เเผที่อุณหภูมิ 900 องศา โดยเพิ่มเวลาในการเผา คือ 2, 4, 6 และ 8 ชั่วโมง

บรรจุตรงตำแหน่ง A ในโครงสร้าง ไอออนของเซอร์โคเนียม (Zr^{4+}) บรรจุตรงตำแหน่ง B ในโครงสร้าง จากข้อมูลดังกล่าว คาดว่า สารประกอบ BNZ น่าจะมีโครงสร้างเป็น perovskite เหมือนกับ สารประกอบ SNZ โดยต่างกันตรงไอออนบิสมัท (Bi^{3+}) และ Sr^{2+} ณ ตำแหน่ง A ในโครงสร้าง จากการพิจารณาขนาดของหน่วยเซลล์ พบว่าขนาดหน่วยเซลล์ของผงเซรามิก BNZ เล็กกว่าหน่วยเซลล์ของผง เซรามิก SNZ เพราะรัศมีไอออน (ionic radius) ของ Bi^{3+} เท่ากับ 1.18 Å [42] มีค่าน้อยกว่ารัศมี ไอออนของ Sr^{2+} [42] ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.26 Å ลักษณะดังกล่าวทำให้ขนาดหน่วยเซลล์ของ BNZ เล็ก กว่า SNZ รูป 4.79 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง SNZ และ BNZ เห็นได้ ว่า รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงทั้งสองค่อนข้างมีลักษณะคล้ายกัน อย่างไรก็ตาม มีความ แตกต่างเล็กน้อยตรงตำแหน่งของพีคการเลี้ยวเบนของผง BNZ ที่ดูเหมือนจะเลื่อนไปทางด้านขวา เล็กน้อย สามารถเห็นได้ชัดเจนตรงตำแหน่งพีคการเลี้ยวเบนความเข้มสูงสุดที่มุมใกล้ๆ 30° คาดว่า การเลื่อนไปทางด้านขวาของพีคดังกล่าวในรูปแบบการเลี้ยวรังสีเอกซ์ของผง BNZ เป็นผลมาจาก ขนาดหน่วยเซลล์ของ BNZ ที่เล็กกว่า SNZ จากหลักฐานลักษณะรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ที่ เหมือนกัน และการพิจารณาความแตกต่างขนาดหน่วยเซลล์ของผงเซรามิกทั้ง SNZ และ BNZ เชื่อว่า ผงเซรามิกระบบใหม่ BNZ น่าจะมีโครงสร้างเป็น perovskite มีระบบผลึก (crystal system), สมมาตร ผลึก (space group) และแลตทิซพารามิเตอร์ต่างๆ (lattice parameters) ใกล้เคียงกับผงเซรามิก SNZ ด้วย

รูป 4.79 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง SNZ และ BNZ

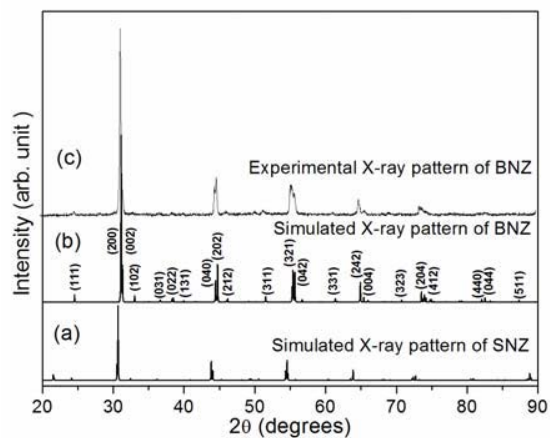
การวิเคราะห์รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ที่ได้จากโปรแกรมและการทดลอง

ตาราง 4.25 แสดงข้อมูลโครงสร้างผลึกของผงเซรามิก SNZ และรูป 4.80(a) แสดงรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงเซรามิก SNZ ที่จำลองจากข้อมูลเหล่านี้โดยโปรแกรม Powder Cell เห็นได้ว่ารูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์จำลองดังกล่าวค่อนข้างคล้ายกับรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง SNZ (รูป 4.79) ที่รายงานโดย M. V. Makarova และคณะ [55] จากผลดังกล่าว เชื่อว่ารูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ที่จำลองด้วยโปรแกรม Powder Cell มีความถูกต้องเพียงพอสำหรับใช้ในการศึกษาโครงสร้างผลึกของวัสดุ เมื่อพิจารณาข้อมูลโครงสร้างผลึกของ SNZ และการศึกษาในหัวข้อ 4.1.2.1 คาดว่า ผงเซรามิก BNZ น่าจะมีระบบผลึกเป็นออร์โธโรมบิก (orthorhombic) และสมมาตรผลึกคือ Pnma เหมือนกับผงเซรามิก SNZ ด้วยอย่างไรก็ตาม คาดว่าหน่วยเซลล์ของ BNZ ควรจะบิดเบี้ยวไปจากหน่วยเซลล์ของ SNZ เนื่องจากความแตกต่างของชนิด และขนาดไอออน Bi^{3+} และ Sr^{2+} ณ ตำแหน่ง A ในโครงสร้างของสารประกอบทั้งสอง รูป 4.80(b) แสดงรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์จำลองของผงเซรามิก BNZ พบว่า รูปแบบการเลี้ยวเบนจำลองดังกล่าวเลื่อนไปทางด้านขวาเล็กน้อย

เมื่อเปรียบเทียบกับรูปการเลี้ยวเบนจำลองของผง SNZ ในรูป 4.80(a) เนื่องจากขนาดหน่วยเซลล์ของ BNZ เล็กกว่าหน่วยเซลล์ของ SNZ หลักฐานนี้สามารถยืนยันเป็นอย่างดีถึงขนาดหน่วยเซลล์ของผง BNZ ที่เล็กกว่าหน่วยเซลล์ของ SNZ รูป 4.80(c) แสดงรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ ที่เตรียมได้จากการทดลองนี้ โดยใช้รังสี $\text{CuK}\alpha_1$ ในการวิเคราะห์ และ 2θ step เท่ากับ 0.02 เหมือนกับเงื่อนไขการศึกษาของ M. V. Makarova ในตาราง 4.25 เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผง BNZ จากการทดลอง และแบบจำลอง รูป 4.80(b) และ 4.80(c) เห็นได้ว่า ลักษณะรูปแบบการเลี้ยวเบนทั้งสองค่อนข้างใกล้เคียงกัน จึงเชื่อว่า รูปแบบจำลองนี้เป็นรูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงเซรามิกระบบใหม่ BNZ ข้อมูลโครงสร้างผลึกของผงเซรามิก BNZ ได้จากการศึกษาด้วยโปรแกรม Powder Cell แสดงในตาราง 4.26 ดังนั้นสารประกอบเซรามิกระบบใหม่ BNZ มีโครงสร้างเป็น orthorhombic มี space group คือ Pnma มีขนาดความยาวแกน a, b และ c เท่ากับ 5.7742, 8.1443 และ 5.7037 Å ตามลำดับ และมีความหนาแน่นทางทฤษฎีเท่ากับ 6.353 g/cm^3

ตาราง 4.25 ข้อมูลโครงสร้างผลึกของผงเซรามิก SNZ [55]

Crystal system	orthorhombic
Space group	Pnma
Radiation	$\text{CuK}\alpha_1$
2θ step, deg	0.02
a axis length, Å	5.8542
b axis length, Å	8.2137
c axis length, Å	5.8237
Cell Volume, Å	280.03

รูป 4.80 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงเซรามิก เมื่อ (a) คือ รูปแบบจำลองของผง SNZ, (b) คือ รูปแบบจำลองของผง BNZ และ (c) คือ รูปแบบการเลี้ยวเบนของผง BNZ ที่ได้จากการทดลอง

ตาราง 4.26 ข้อมูลโครงสร้างผลึกของผงเซรามิก BNZ

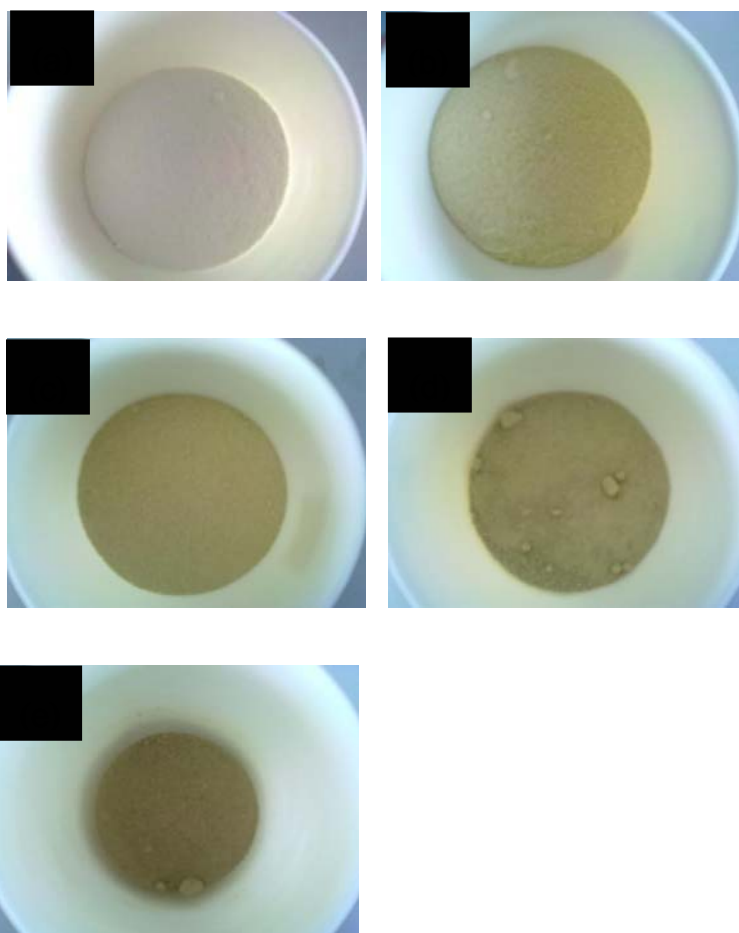
Crystal system	orthorhombic
Space group	Pnma
Radiation	$\text{CuK}\alpha_1$
2θ step, deg	0.02
a axis length, Å	5.7742
b axis length, Å	8.1443
c axis length, Å	5.7037
Cell Volume, Å ³	268.23

4.4 สารปิสัมทโซเดียมไทเทเนตเจือโคบอลต์ ($\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$)

4.4.1 ผลการเตรียมผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

4.4.1.1 ผลการตรวจสอบสมบัติทางกายภาพของผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

เมื่อนำสาร $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.005, 0.010, 0.020 และ 0.030 เศษส่วนโดยโมล ไปเผาแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 800°C พบว่า ที่ปริมาณ Co เพิ่มขึ้นสีของสารมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสีเหลืองเมื่อเทียบกับ BNT บริสุทธิ์ และสีเข้มขึ้นจนมีสีน้ำตาลเทาเมื่อปริมาณ Co เท่ากับ 0.030 ดังรูป 4.81 (a) - (e)

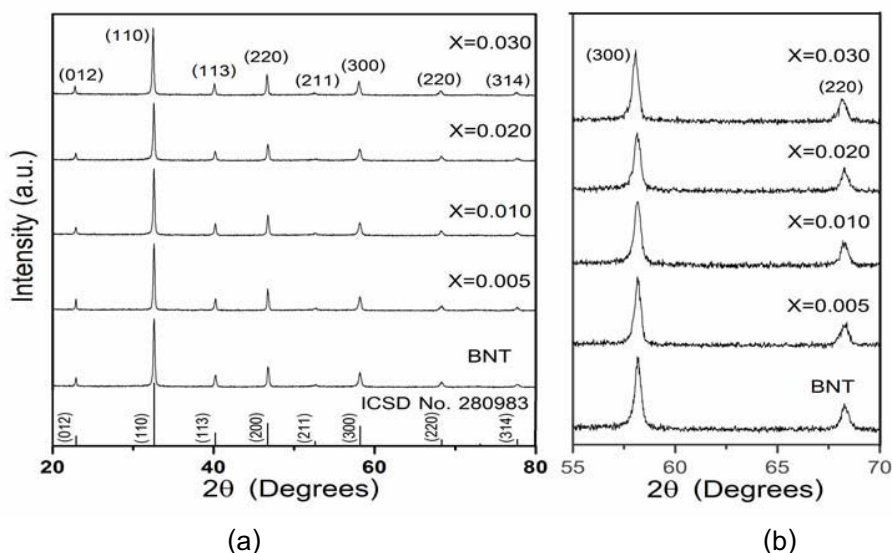
รูป 4.81 ลักษณะผงหลังการแคลไซน์ $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ เมื่อปริมาณ Co เท่ากับ

(a) 0.000 (b) 0.005 (c) 0.010 (d) 0.02 (e) 0.03 เศษส่วนโดยโมล

4.4.1.2 ผลการตรวจสอบโครงสร้างผลึกของผง

ในการสังเคราะห์ผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ใช้อุณหภูมิแคลไซน์ 800°C เป็นเวลา 2 ชั่วโมง โดยมีปริมาณ Co เท่ากับ 0.005 0.010 0.020 และ 0.030 เศษส่วนโดยโมล ซึ่งโดยปกติสารบีสมัทโซเดียมไทเทเนต หรือ BNT ($\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{TiO}_3$) จะมีโครงสร้างแบบเพอร์รอฟสไกต์ สูตรโมเลกุลคือ ABO_3 แต่เนื่องจากการเติม Co เข้าไปในโครงสร้างของ BNT ทำให้ไอออนของ Co ต้องมีการเข้าไปแทนที่ไอออนในโครงสร้างเพื่อให้เกิดเป็นสารละลายของแข็ง (solid solution) เมื่อพิจารณาขนาดไอออนพบว่า ไอออน Co ($r_{\text{Co}^{2+}} = 0.72 \text{ \AA}$) มีขนาดใกล้เคียงกับไอออน Ti ($r_{\text{Ti}^{4+}} = 0.61 \text{ \AA}$) มากที่สุด ดังนั้น ไอออน Co จึงน่าจะเข้าไปแทนที่ไอออน Ti ซึ่งเป็นตำแหน่ง B ของสาร BNT ซึ่งเป็นการแทนที่ของไอออนที่มีค่าวาเลนซ์ไม่เท่ากัน โดย Co และ Ti มีประจุของไอออน คือ 2+ และ 4+ ตามลำดับ

จากผลการทดลองพบว่ารูปแบบการเลี้ยวเบนของรังสีเอกซ์ของผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ดังรูป 4.82 (a) ผงทุกอัตราส่วนการเจือ Co มีโครงสร้างเป็นแบบรอมโบอีไดรตรงกับ ICSD หมายเลข 280983 และไม่พบเฟสแปลกปลอมเกิดขึ้นนอกจากนี้สังเกตได้ว่าเกิดการเลื่อนไปทางซ้ายทั้งระบบเล็กน้อย ดังรูป 4.82 (b) เนื่องมาจากการแทนที่ของไอออน Co ตรงตำแหน่งของไอออน Ti ซึ่งขนาดใหญ่กว่า จึงส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวของโครงสร้างผลึก และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามปริมาณ Co ที่เพิ่มขึ้น

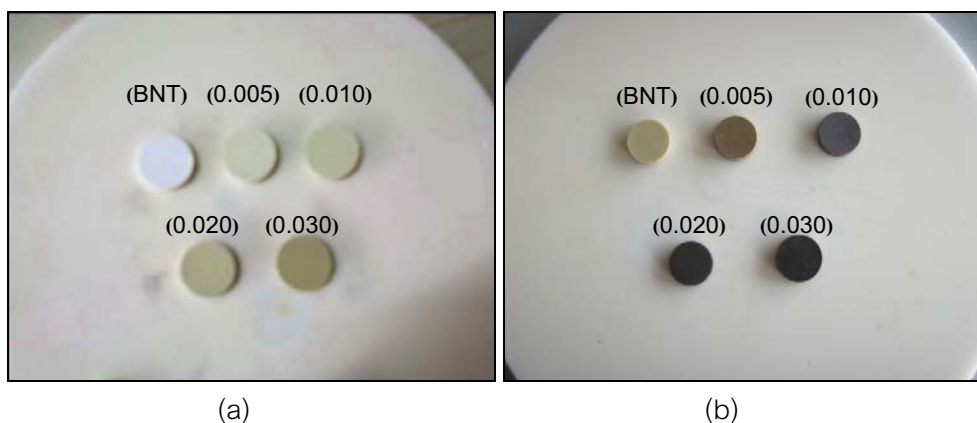
รูป 4.82 (a) รูปแบบการเลี้ยวเบนของรังสีเอกซ์ของผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co ต่างๆ

(b) พิกแสดงการเลื่อนไปทางมุม 2θ ที่ต่ำของระนาบ (300) และ (220)

4.4.2 ผลการเตรียมเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

4.4.2.1 ผลตรวจสอบสมบัติทางกายภาพของเซรามิก

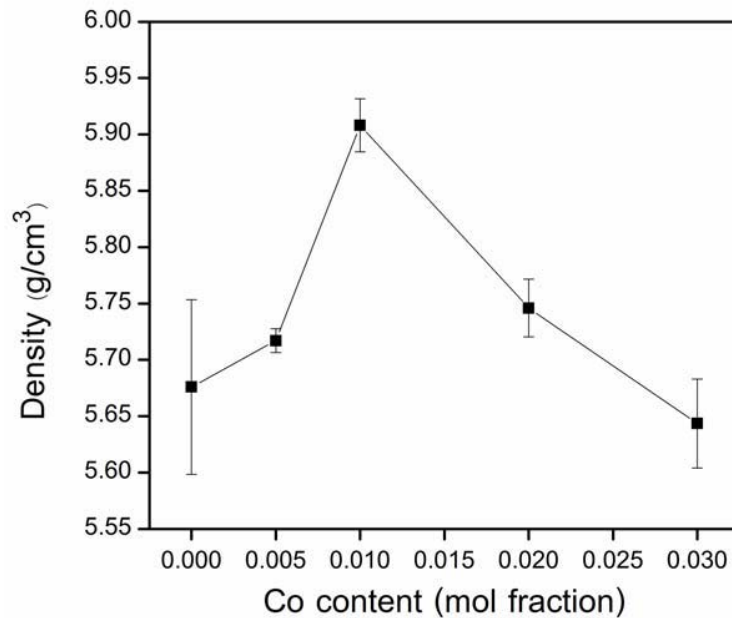
หลังจากการเผาซินเทอร์ผง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ผ่านการอัดขึ้นรูปแล้ว พบว่าเม็ดเซรามิกที่ได้มีลักษณะเป็นเม็ดแผ่นกลมสมบูรณ์ และมีสีแตกต่างกับผงที่ขึ้นรูปก่อนเผา โดยมีสีเข้มขึ้นกว่าเดิมจากสีเหลืองอ่อนไปจนถึงสีดำตามปริมาณการเจือ Co ที่เพิ่มขึ้น (รูป 4.83 (a)-(b)) นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นการหดตัวของเซรามิกได้อย่างชัดเจน เซรามิกที่ได้นี้จะถูกนำไปวัดสมบัติทางกายภาพ ได้แก่ ความหนาแน่น และร้อยละการหดตัว ซึ่งผลที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อถัดไป

รูป 4.83 (a) ผงขึ้นรูปก่อนเผา (b) เซรามิก

ความหนาแน่นของเซรามิก

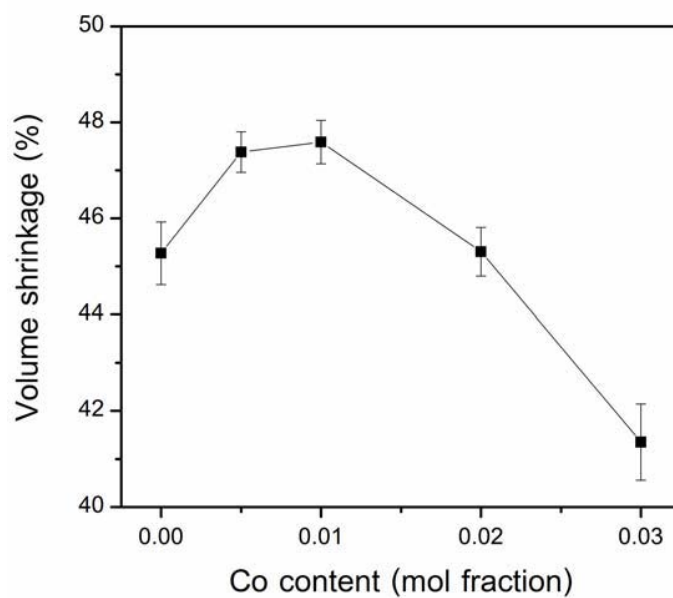
เมื่อนำเม็ดเซรามิกที่ผ่านการซินเทอร์ที่อุณหภูมิ 1050°C ด้วยอัตราขึ้น-ลง ของอุณหภูมิ $5^{\circ}\text{C}/\text{นาท}$ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง มาวิเคราะห์หาค่าความหนาแน่นด้วยหลักการของอาร์คิมิดีส ได้ผลดังรูป 4.85 และตาราง 4.27 พบว่าค่าความหนาแน่นของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ มีค่าอยู่ในช่วง $5.64 - 5.91 \text{ g/cm}^3$ มีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อปริมาณการเจือ Co เข้าไปปริมาณหนึ่ง และเมื่อเจือ Co เพิ่มมากขึ้นพบว่าเซรามิกมีความหนาแน่นลดลงโดยที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมลมีความหนาแน่นมากที่สุด อย่างไรก็ตามที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.0030 เศษส่วนโดยโมล เซรามิกมีค่าความหนาแน่นน้อยกว่าเซรามิก BNT บริสุทธิ์ ความหนาแน่นนี้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางจุลภาคของเซรามิก ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อผลการวิเคราะห์โครงสร้างทางจุลภาค

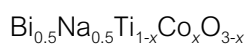
รูป 4.84 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นกับปริมาณการเจือ Co
ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

ร้อยละการหดตัวเชิงปริมาตรหลังการเผาซินเทอร์ของเซรามิก

จากรูป 4.85 และตาราง 4.27 พบว่าค่าร้อยละการหดตัวเชิงปริมาตรของเซรามิกมีค่าอยู่ในช่วง 41.35 - 47.69 ซึ่งมีแนวโน้มเดียวกับค่าความหนาแน่น เนื่องจากการซินเทอร์เกิดกระบวนการขนส่งมวลสาร (mass transport) ขึ้น ซึ่งเป็นการแพร่ของอะตอมทำให้เกิดการเชื่อมติดกันของอนุภาคภายในชิ้นงานส่งผลให้ในระดับจุลภาคช่องว่างหรือรูพรุนภายในชิ้นงานลดลง จึงส่งผลให้ในระดับมหภาคชิ้นงานโดยรวมมีการหดตัวเกิดขึ้น ดังนั้นชิ้นงานเซรามิกที่มีความหนาแน่นมากปริมาณช่องว่างหรือรูพรุนภายในจะมีน้อยลง ชิ้นงานเซรามิกจึงมีแนวโน้มการหดตัวมากขึ้น

รูป 4.85 กราฟความสัมพันธ์ร้อยละการหดตัวเชิงปริมาตรกับปริมาณการเจือ Co ของเซรามิก

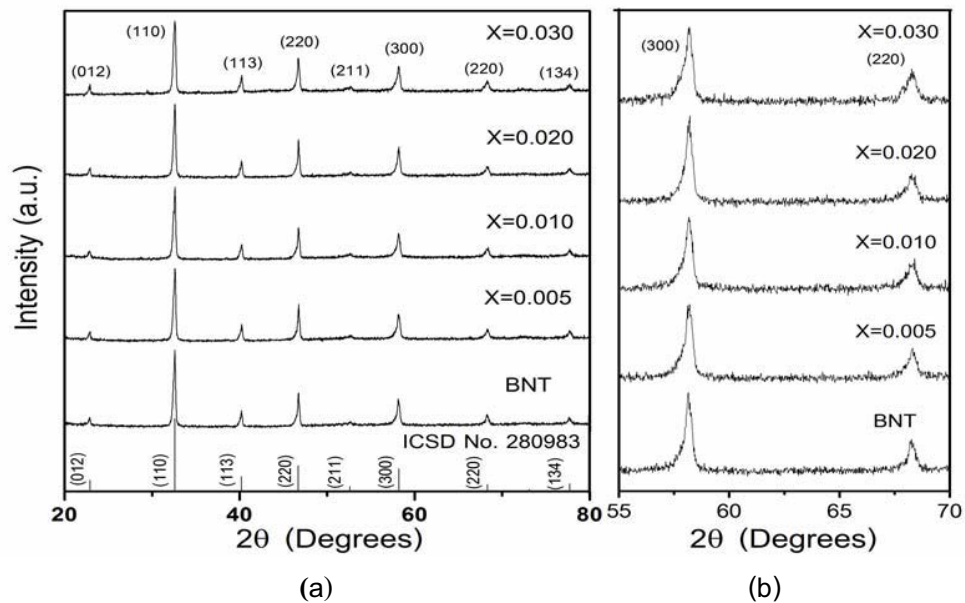

ตาราง 4.27 ค่าความหนาแน่น และร้อยละการหดตัวเชิงปริมาตรของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่เจือด้วย Co ปริมาณต่างๆ

Co (mol fraction)	Density (g/cm ³)	Volume shrinkage (%)
0	5.68 ± 0.08 95.1%	45.27 ± 0.65
0.005	5.72 ± 0.01 95.8%	47.38 ± 0.42
0.010	5.91 ± 0.02 99.0%	47.59 ± 0.45
0.020	5.75 ± 0.08 96.3%	45.30 ± 0.51
0.030	5.64 ± 0.03 94.4%	41.35 ± 0.79

4.4.2.2 ผลการตรวจสอบโครงสร้างผลึกของเซรามิก

เมื่อทำการเผาซินเทอร์ฟิง $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่อุณหภูมิ 1050°C เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ได้เซรามิกที่มีสีแตกต่างกันตามปริมาณ Co แล้วนำไปตรวจสอบโครงสร้างผลึก พบว่ารูปแบบการเลี้ยวเบนของรังสีเอกซ์ของเซรามิก ยังมีโครงสร้างเป็นแบบรอมโบอีไดรอลเช่นเดียวกับผง ดังรูป 4.86 (a) และไม่พบเฟสแปลกปลอมเกิดขึ้น เมื่อพิจารณาการเคลื่อนของพีคที่ปรากฏในผง พบว่าการเคลื่อนของพีคของเซรามิกไม่ปรากฏอย่างชัดเจน แต่สังเกตได้ว่าลักษณะของตำแหน่งที่ปลายและรูปร่างของพีคมีลักษณะที่ต่างกัน ดังรูป 4.86 (b) แสดงถึงการแทนที่ของ Co^{2+} เข้าไปในตำแหน่งของ Ti^{4+} ซึ่งมีขนาดรัศมีไอออนแตกต่างกัน โดยรัศมีของ Co^{2+} มีค่ามากกว่า รัศมีของ Ti^{4+} อยู่ $0.11 \text{ \AA}$ จึงทำให้โครงสร้างเกิดการบิดรูป (distortion) แต่ยังคงมีโครงสร้างเป็นแบบรอมโบอีไดรอล

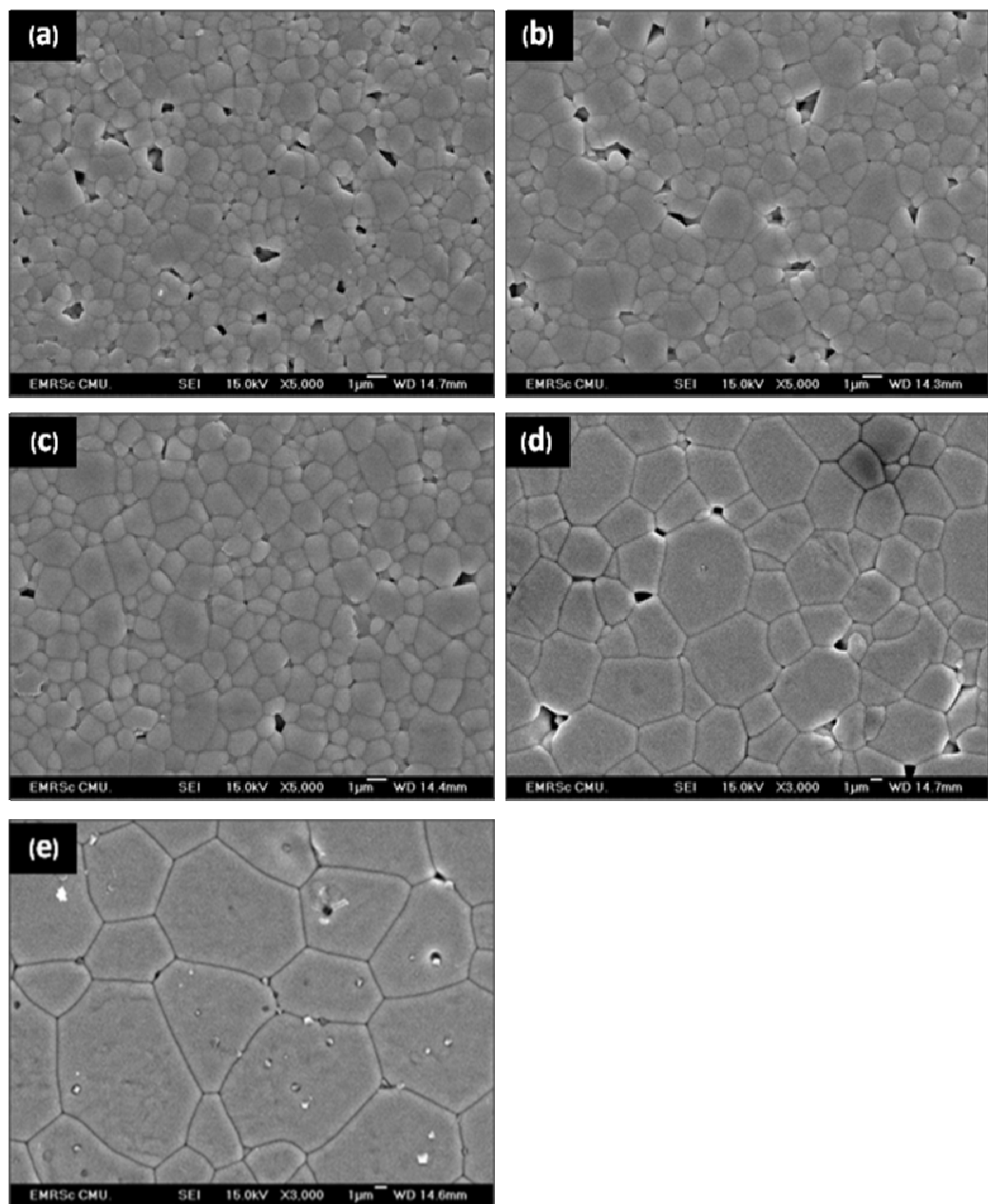
รูป 4.86 (a) รูปแบบการเลี้ยวเบนของรังสีเอกซ์ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co ต่างๆ
(b) พิกแสดงการเคลื่อนไปทางมุม 2θ ที่ต่ำของระนาบ (300) และ (220)

4.4.2.3 ผลการตรวจสอบโครงสร้างทางจุลภาคของเซรามิก

เมื่อนำเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ผ่านการซินเทอร์ที่อุณหภูมิ 1050°C ด้วยอัตราขึ้น-ลงของอุณหภูมิ $5^\circ\text{C}/\text{นาท}$ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง มาขัดด้วยกระดาษทรายและผงอะลูมินา จนเรียบได้ระนาบและมันวาว จากนั้นนำไปทำ thermal etching ที่อุณหภูมิ 950°C เป็นเวลา 15 นาที แล้วนำมาศึกษาโครงสร้างทางจุลภาคด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (SEM)

ผลจากการศึกษาโครงสร้างทางจุลภาคของเซรามิกด้วยกล้อง SEM ดังรูป 4.87 พบว่าเกรนมีลักษณะเป็นแบบอิกวิแอกซ์ (equiaxed grain shape) โดยมีขนาดของเกรนเพิ่มขึ้นตามปริมาณ Co ที่เพิ่มขึ้น และพบเกรนขนาดเล็กกระจายตัวอยู่กับเกรนขนาดใหญ่ นอกจากนี้พบว่าปริมาณรูพรุนมีน้อยลงเมื่อปริมาณการเจือ Co อยู่ในช่วง 0.000 – 0.010 ส่วนที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.020 – 0.030 รูพรุนเริ่มมีมากขึ้นและพบรูพรุนทั้งบริเวณรอยต่อระหว่างเกรน และภายในเกรนของเซรามิกที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.030

การขยายตัวของขนาดเกรนทั้งนี้เนื่องจากการแทนที่ของ Co^{2+} ตรงตำแหน่ง Ti^{4+} ซึ่งมีค่าประจุน้อยกว่าทำให้เกิดช่องว่างของออกซิเจน (oxygen vacancy) ขึ้น โดยช่องว่างออกซิเจนจะเกิดเพิ่มขึ้นตามปริมาณ Co ที่เพิ่มขึ้น ช่องว่างของออกซิเจนที่เกิดขึ้นนี้ช่วยทำให้เกิดการแพร่ของอะตอมระหว่างการซินเทอร์มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ขนาดเกรนจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

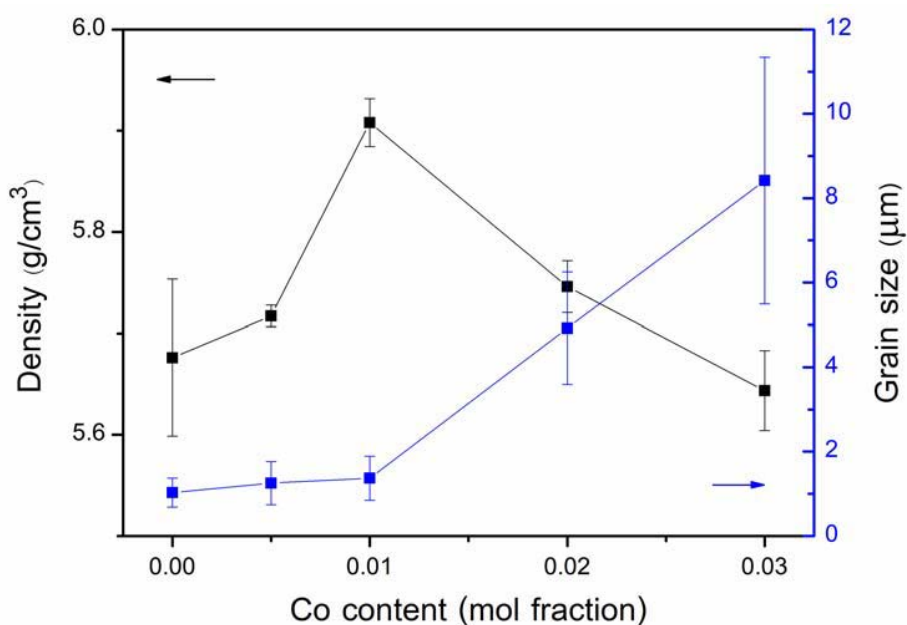

รูป 4.87 โครงสร้างทางจุลภาคของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co ตั้งแต่ (a) 0.000 (b) 0.005 (c) 0.010 (d) 0.020 และ (e) 0.030 เศษส่วนโดยโมล

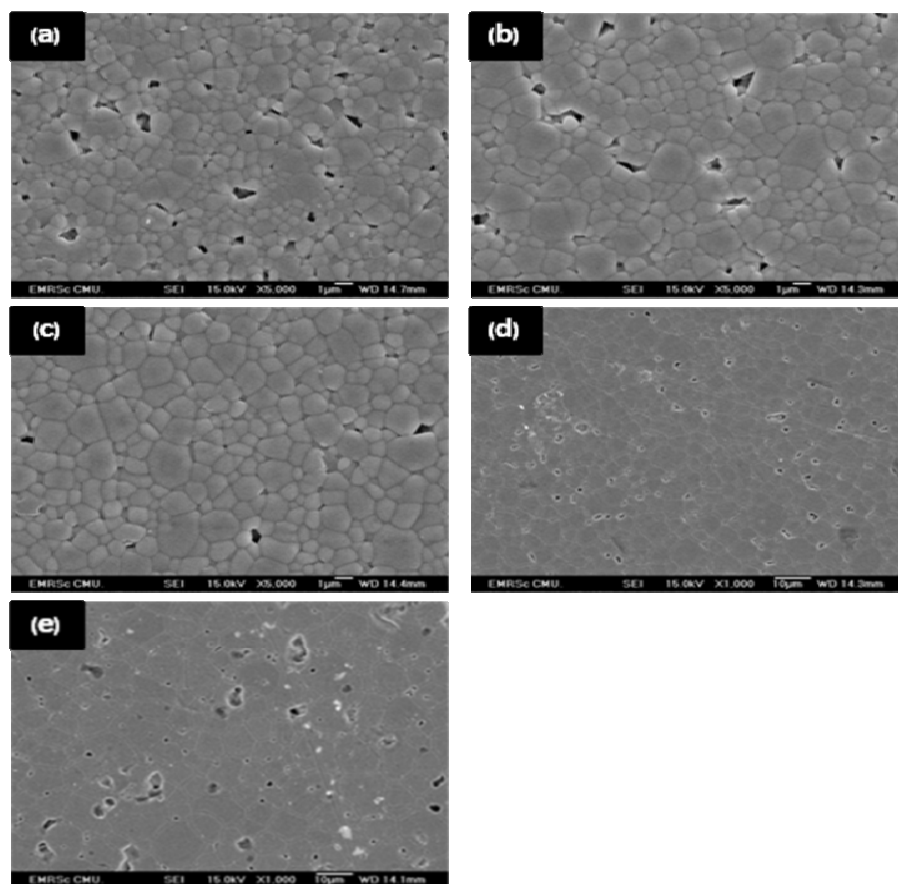
ขนาดเกรน

ในการถ่ายภาพ SEM เพื่อใช้ในการหาขนาดของเกรน ได้เลือกกำลังขยายที่เหมาะสมให้มีจำนวนเกรนมากพอเพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด โดยที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.000 – 0.010 ใช้กำลังขยาย 5000 เท่า ส่วนที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.020 และ 0.030 ใช้กำลังขยาย 1000 เท่า เนื่องจากเกรนมีขนาดใหญ่

ผลการวัดขนาดของเกรนพบว่า ขนาดเกรนของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ มีค่าอยู่ในช่วง 8.42 - 1.25 μm ดังรูป 4.88 และตาราง 4.28 ซึ่งขนาดของเกรนที่ใหญ่ขึ้นนี้เป็นผลมาจากการแพร่ของอะตอมที่มากขึ้นเนื่องจากเกิดช่องว่างออกซิเจนดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากการแพร่ของอะตอมจะมีผลต่อโครงสร้างทางจุลภาคของเซรามิกแล้วยังส่งผลต่อความหนาแน่นของเซรามิกด้วย เนื่องจากการแพร่ของอะตอมทำให้รูพรุนภายในชิ้นงานเซรามิกลดลง สังเกตได้จากรูป 4.89 (a)-(c) รูพรุนลดลงเมื่อปริมาณการเจือ Co เพิ่มขึ้นจาก 0.005 – 0.010 เมื่อเทียบกับ BNT บริสุทธิ์ จึงส่งผลให้ความหนาแน่นของเซรามิกเพิ่มขึ้น และเมื่อปริมาณ Co เพิ่มขึ้นจนถึง 0.030 (รูป 4.89 (d)-(e)) รูพรุนเริ่มมีเพิ่มมากขึ้น และพบรูพรุนภายในเกรนเนื่องมาจากเกรนมีขนาดที่ใหญ่ขึ้น จึงทำให้ความหนาแน่นของเซรามิกลดลง

รูป 4.88 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดเกรน และ ความหนาแน่นของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่เจือ Co ปริมาณต่างๆ

รูป 4.89 ภาพถ่ายโครงสร้างจุลภาคที่ใช้ในการวัดขนาดเกรน ที่ปริมาณ Co เท่ากับ (a) 0.000 (b) 0.005 (c) 0.010 (d) 0.020 และ (e) 0.030 เศษส่วนโดยโมล

ตาราง 4.28 ขนาดเกรนของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่เจือด้วย Co ปริมาณต่างๆ

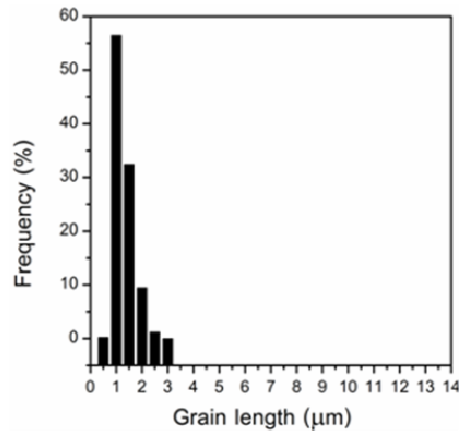
ปริมาณ Co	ขนาดเกรน (μm)
0.000	1.03 ± 0.34
0.005	1.25 ± 0.51
0.010	1.37 ± 0.52
0.020	4.92 ± 1.33
0.030	8.42 ± 2.92

การกระจายตัวของขนาดเกรน

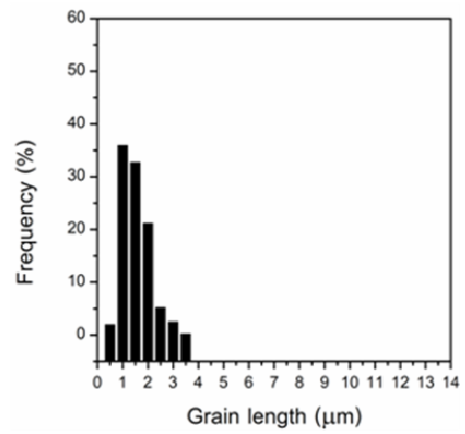
เมื่อวัดขนาดเกรนแล้ว จากนั้นทำการหาการกระจายตัวของขนาดเกรน ได้ผลดังรูป 4.90 และ ตาราง 4.29 โดยพบว่า การกระจายตัวของขนาดเกรนทุกอัตราส่วนการเจือ Co มีการกระจายตัวแบบต่อเนื่องและการเติม Co เพิ่มขึ้นทำให้ขนาดของเกรนมีการกระจายตัวแบบปกติมากขึ้น โดยการกระจายตัวของขนาดของเกรน BNT บริสุทธิ์ แสดงดังรูป 4.90 (a) มีช่วงแคบที่สุด โดยมีช่วงการกระจายตัวของขนาดเกรนระหว่าง 0.5 - 2.5 μm และมีความถี่สูงสุดในช่วง 1 μm สำหรับที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.005 เศษส่วนโดยโมล การกระจายตัวของขนาดเกรน แสดงดังรูป 4.90 (b) จะเห็นว่าช่วงของการกระจายตัวเริ่มกว้างขึ้นเมื่อเทียบกับ BNT บริสุทธิ์ โดยมีช่วงการกระจายตัวของขนาดเกรนระหว่าง 0.5 - 3.5 μm และมีความถี่สูงสุดในช่วง 1 - 1.5 μm สำหรับที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมล การกระจายตัวของขนาดเกรนมีช่วงกว้างขึ้นจากปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.005 แสดงดังรูป 4.90 (c) โดยมีช่วงการกระจายตัวของขนาดเกรนระหว่าง 0.5 - 4.0 μm c และมีความถี่สูงสุดอยู่ในช่วง 0.5 μm สำหรับที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.02 การกระจายตัวของขนาดเกรนมีลักษณะเป็นการกระจายตัวแบบปกติมากที่สุด โดยมีลักษณะเป็นแบบกราฟระฆังคว่ำ แสดงดังรูป 4.90 (d) มีช่วงการกระจายตัวของขนาดเกรนอยู่ในช่วง 0.5 - 10.0 μm ซึ่งกว้างกว่าที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.010 มาก และมีความถี่สูงสุดในช่วง 4.5 μm ซึ่งใกล้เคียงกับช่วง 5.5 μm และสำหรับที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.030 เศษส่วนโดยโมล การกระจายตัวของขนาดเกรนมีช่วงกว้างที่สุด โดยมีการกระจายตัวของขนาดของเกรนในช่วง 2 - 14.0 μm และมีความถี่สูงสุดอยู่ในช่วง 8 และ 11.5 μm

ตาราง 4.29 ช่วงการกระจายตัวของขนาดเกรนที่ปริมาณการเจือ Co ต่างๆ

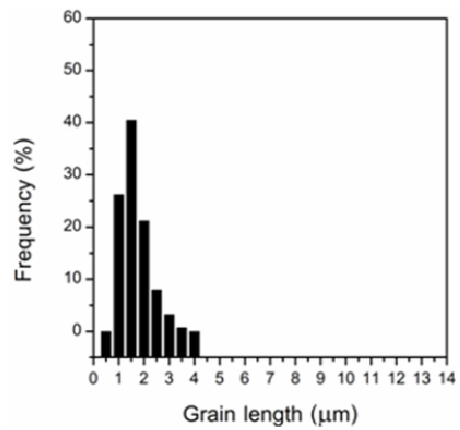
Co Content (mol fraction)	Range of grain length (μm)
0.000	0.5 – 2.5
0.005	0.5 – 3.5
0.010	0.5 – 4.0
0.020	0.5 – 10.0
0.030	2.0 – 14.0

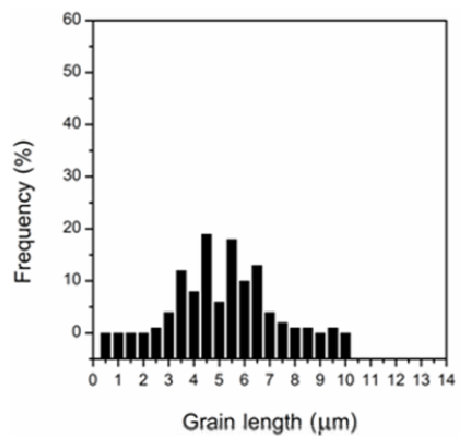
(a)

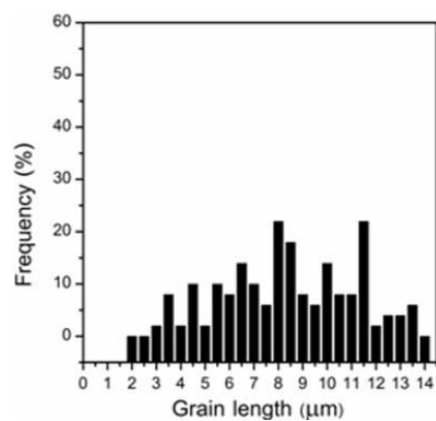
(b)

(c)

(d)

(e)

รูป 4.90 การกระจายตัวของขนาดเกรน ที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ (a) 0.000 (b) 0.005

(c) 0.010 (d) 0.020 และ (e) 0.030 เศษส่วนโดยโมล

4.4.2.4 ผลการตรวจองค์ประกอบทางเคมีของเซรามิก

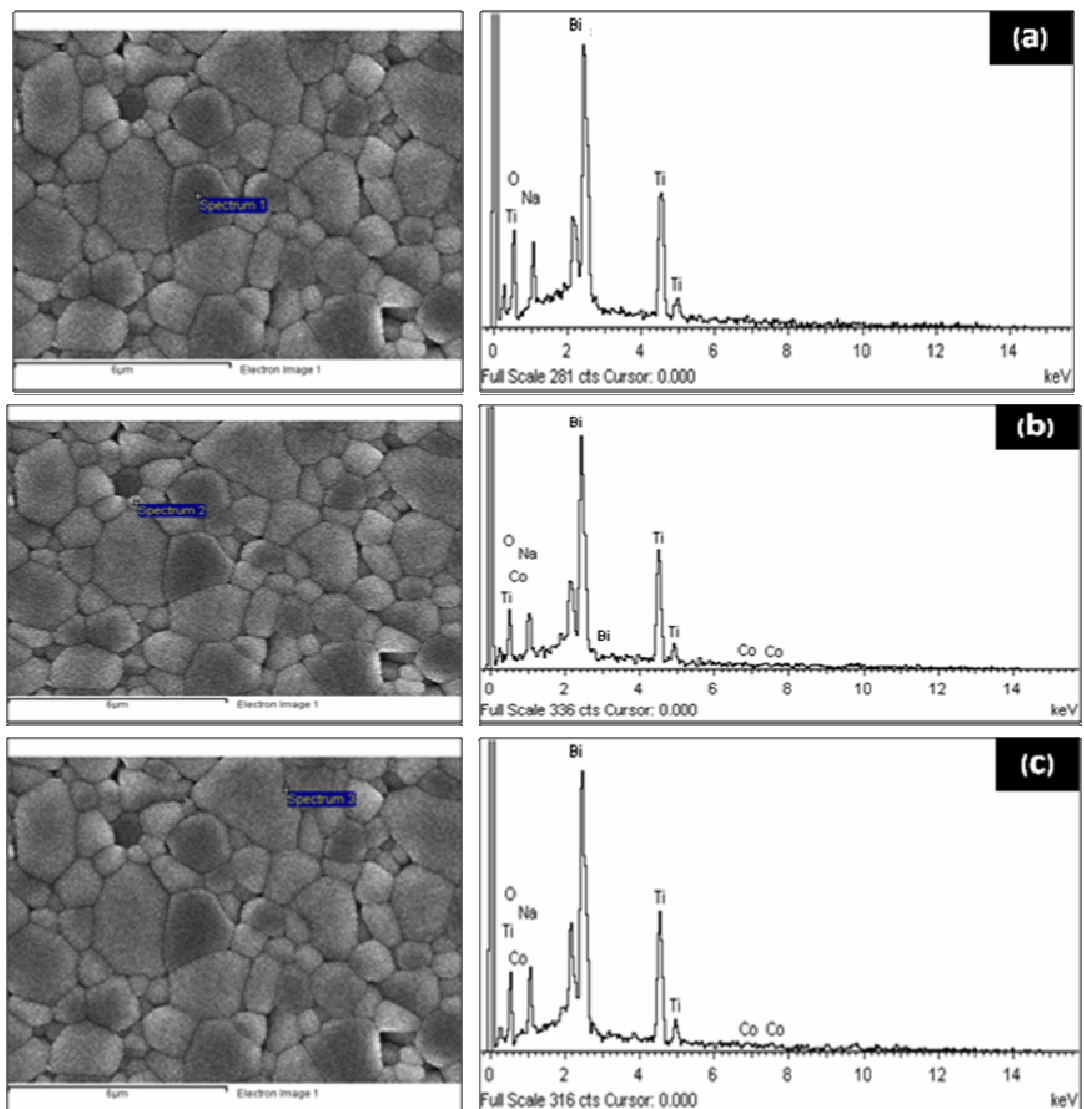
เมื่อถ่ายภาพ SEM เซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ แล้วนำมาตรวจสอบองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิคการกระจายของรังสีเอกซ์ (EDX) ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่เจือ Co ปริมาณต่างๆ โดยจากภาพถ่ายโครงสร้างทางจุลภาคจะพบว่าเกรนของเซรามิกมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่กระจายตัวกันอยู่ ในการวิเคราะห์ EDX ในครั้งนี้จึงได้มีการวิเคราะห์บริเวณต่างๆ ที่แตกต่างกันสามจุด ได้แก่ บริเวณเกรนขนาดใหญ่ (Spectrum 1) เกรนขนาดเล็ก (Spectrum 2) และขอบเกรน (Spectrum 3) โดยได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ EDX ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.005 เศษส่วนโดยโมล

จากรูป 4.91 และตาราง 4.30 แสดงปริมาณธาตุต่างๆ ที่พบในเซรามิก ซึ่งทั้งสามบริเวณที่ทำการวิเคราะห์พบธาตุ Bi, Na, Ti และ O ซึ่งเป็นธาตุหลักของเซรามิกนั่นเอง ส่วนธาตุ Co ซึ่งเป็นธาตุที่เจือลงไปปริมาณ 0.005 เศษส่วนโดยโมล พบในบริเวณ เกรนขนาดเล็ก และขอบเกรน โดยมีปริมาณมากที่สุดที่บริเวณเกรนขนาดเล็ก

ตาราง 4.30 องค์ประกอบของธาตุในเซรามิก ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.005 เศษส่วนโดยโมล

Element	Spectrum 1		Spectrum 2		Spectrum 3	
	%Wt	At%	%Wt	At%	%Wt	At%
Bi L	44.16	15.5	47.06	18.49	44.96	16.47
Na K	4.53	6.84	4.27	7.22	5.38	8.49
Ti K	23.33	16.92	25.97	21.08	24.01	18.19
Co K	-	-	1.11	0.73	0.79	0.49
O K	27.98	60.75	21.59	52.48	24.86	56.37

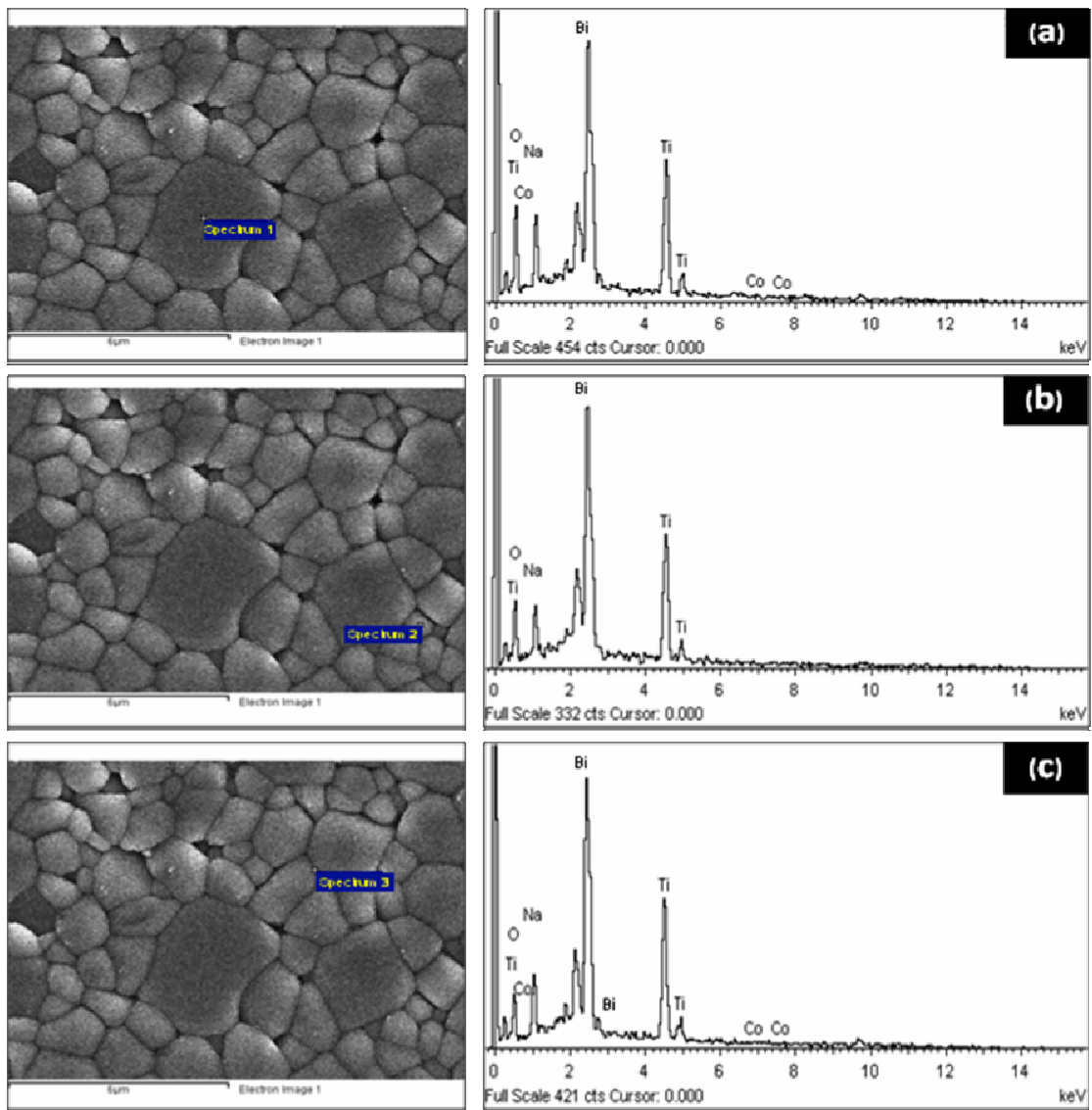
รูป 4.91 ภาพถ่าย SEM และการวิเคราะห์ EDX บริเวณ (a) Spectrum 1 (b) Spectrum 2 และ (c) Spectrum 3 ของเซรามิก ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.005 เศษส่วนโดยโมล

2. ผลการวิเคราะห์ EDX ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.010
 เศษส่วนโดยโมล

จากรูป 4.92 และตาราง 4.31 แสดงปริมาณธาตุต่างๆที่พบในเซรามิก ซึ่งทั้งสามบริเวณที่ทำการวิเคราะห์พบธาตุ Bi, Na, Ti และ O ซึ่งเป็นธาตุหลักของเซรามิกนั่นเอง ส่วนธาตุ Co ซึ่งเป็นธาตุที่เจือลงไปปริมาณ 0.001 เศษส่วนโดยโมล พบในบริเวณทั้งสามบริเวณเช่นเดียวกัน โดยมีปริมาณมากที่สุดที่บริเวณเกรนขนาดใหญ่

ตาราง 4.31 องค์ประกอบของธาตุในเซรามิก เมื่อ Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมล

Element	Spectrum 1		Spectrum 2		Spectrum 3	
	%Wt	At%	%Wt	At%	%Wt	At%
Bi L	41.57	14.46	43.15	15.52	48.9	19.95
Na K	5.94	8.9	4.73	7.32	4.94	8.68
Ti K	23.91	17.2	25.32	18.82	26.63	22.44
Co K	1.33	0.78	0.83	0.5	0.2	0.13
O K	27.24	58.66	25.98	57.84	19.33	48.79

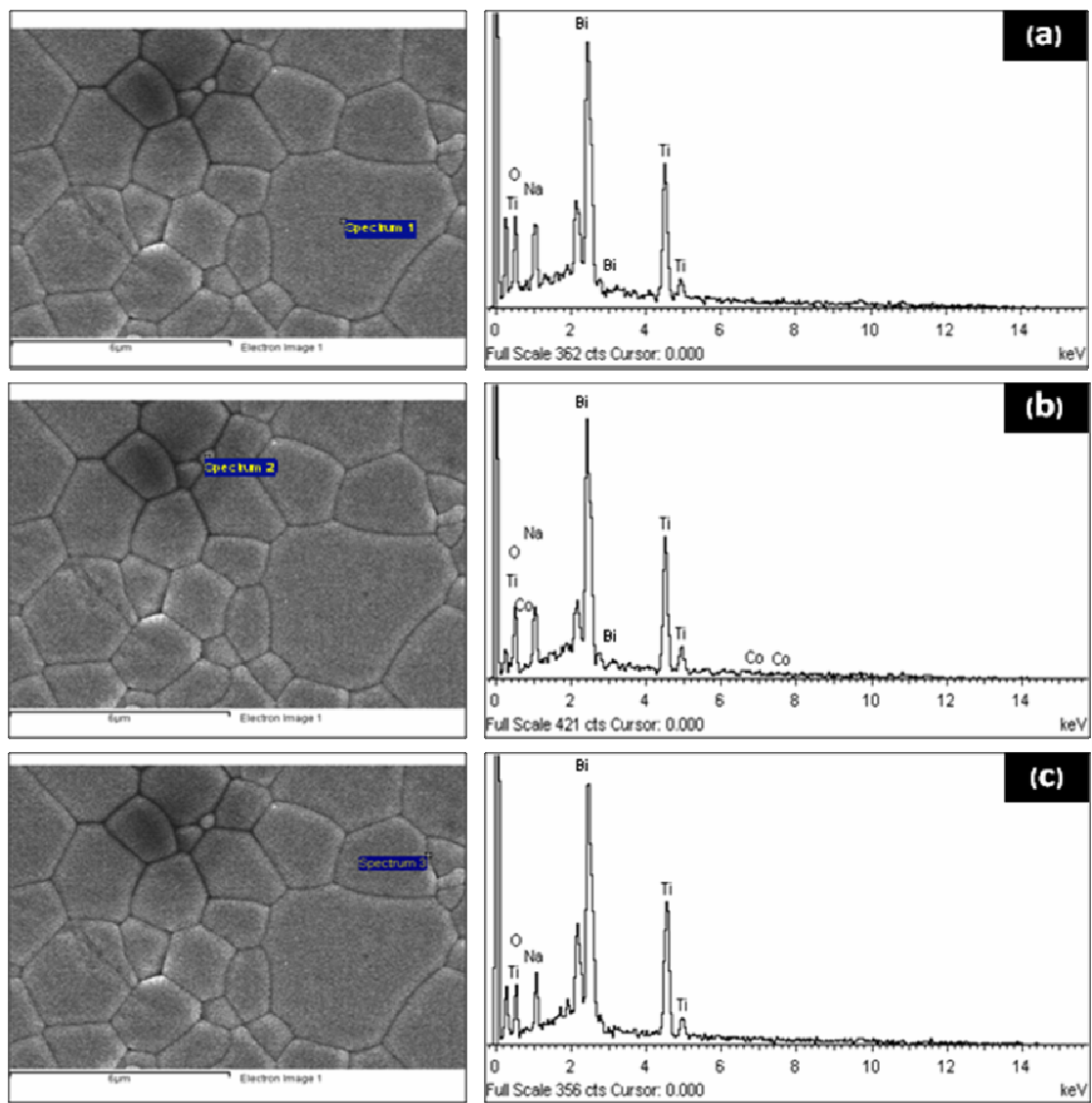
รูป 4.92 ภาพถ่าย SEM และการวิเคราะห์ EDX บริเวณ (a) Spectrum 1 (b) Spectrum 2 และ (c) Spectrum 3 ของเซรามิก ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมล

3. ผลการวิเคราะห์ EDX ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.020
เศษส่วนโดยโมล

จากรูป 4.93 และตาราง 4.32 แสดงปริมาณธาตุต่างๆที่พบในเซรามิก ซึ่งทั้งสามบริเวณที่ทำการวิเคราะห์พบธาตุ Bi, Na, Ti และ O ซึ่งเป็นธาตุหลักของเซรามิกนั่นเอง ส่วนธาตุ Co ซึ่งเป็นธาตุที่เจือลงไปปริมาณ 0.002 เศษส่วนโดยโมล พบเฉพาะในบริเวณเกรนขนาดเล็กเท่านั้น

ตาราง 4.32 องค์ประกอบของธาตุในเซรามิก เมื่อ Co เท่ากับ 0.020 เศษส่วนโดยโมล

Element	Spectrum 1		Spectrum 2		Spectrum 3	
	%Wt	At%	%Wt	At%	%Wt	At%
Bi L	43.97	15.72	44.75	16.76	47.69	18.96
Na K	5.36	8.25	4.99	8.04	4.77	8.17
Ti K	24.46	18.07	26.72	20.68	26.91	22.11
Co K	-	-	0.04	0.03	-	-
O K	26.21	57.96	23.51	54.49	20.63	50.76

รูป 4.93 ภาพถ่าย SEM และการวิเคราะห์ EDX บริเวณ (a) Spectrum 1 (b) Spectrum 2 และ (c) Spectrum 3 ของเซรามิก ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.020 เศษส่วนโดยโมล

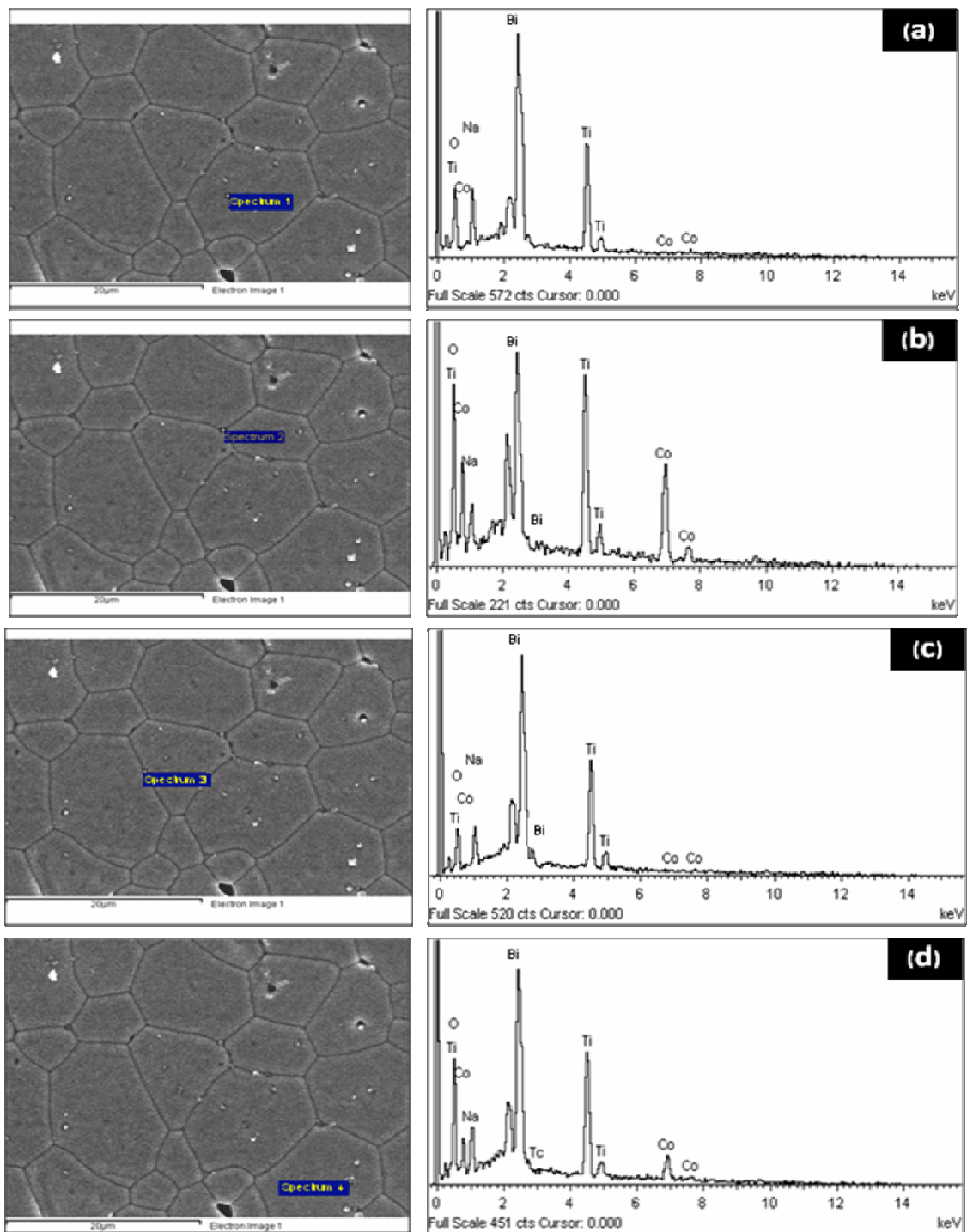
4. ผลการวิเคราะห์ EDX ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.030

เศษส่วนโดยโมล

จากภาพถ่าย SEM พบเกรนแปลกปลอมที่มีลักษณะเป็นจุดสนใจที่บริเวณผิว ดังนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีตรงบริเวณนี้ด้วย (spectrum 4) จากรูป 4.94 และตาราง 4.33 แสดงปริมาณธาตุต่างๆที่พบในเซรามิก ซึ่งทั้งสี่บริเวณที่ทำการวิเคราะห์พบธาตุ Bi, Na, Ti และ O ซึ่งเป็นธาตุหลักของเซรามิกนั่นเอง ส่วนธาตุ Co ซึ่งเป็นธาตุที่เจือลงไปปริมาณ 0.003 เศษส่วนโดยโมล พบในบริเวณทั้งสี่บริเวณเช่นเดียวกัน โดยมีปริมาณมากที่สุดที่บริเวณเกรนที่อยู่ผิว

ตาราง 4.33 องค์ประกอบของธาตุในเซรามิก เมื่อ Co เท่ากับ 0.030 เศษส่วนโดยโมล

Element	Spectrum 1		Spectrum 2		Spectrum 3		spectrum 4	
	%Wt	At%	%Wt	At%	%Wt	At%	%Wt	At%
Bi L	44.83	16.35	21.98	8	48.54	19.9	32.80	10.87
Na K	5.42	8.51	2.19	3.43	4.5	7.95	3.82	5.45
Ti K	24.31	18.32	20.22	15.2	26.59	22.53	22.21	15.21
Co K	0.33	0.2	31.6	19.31	1.11	0.76	10.66	5.93
O K	25.1	56.62	24.01	54.06	19.26	48.87	30.50	62.54

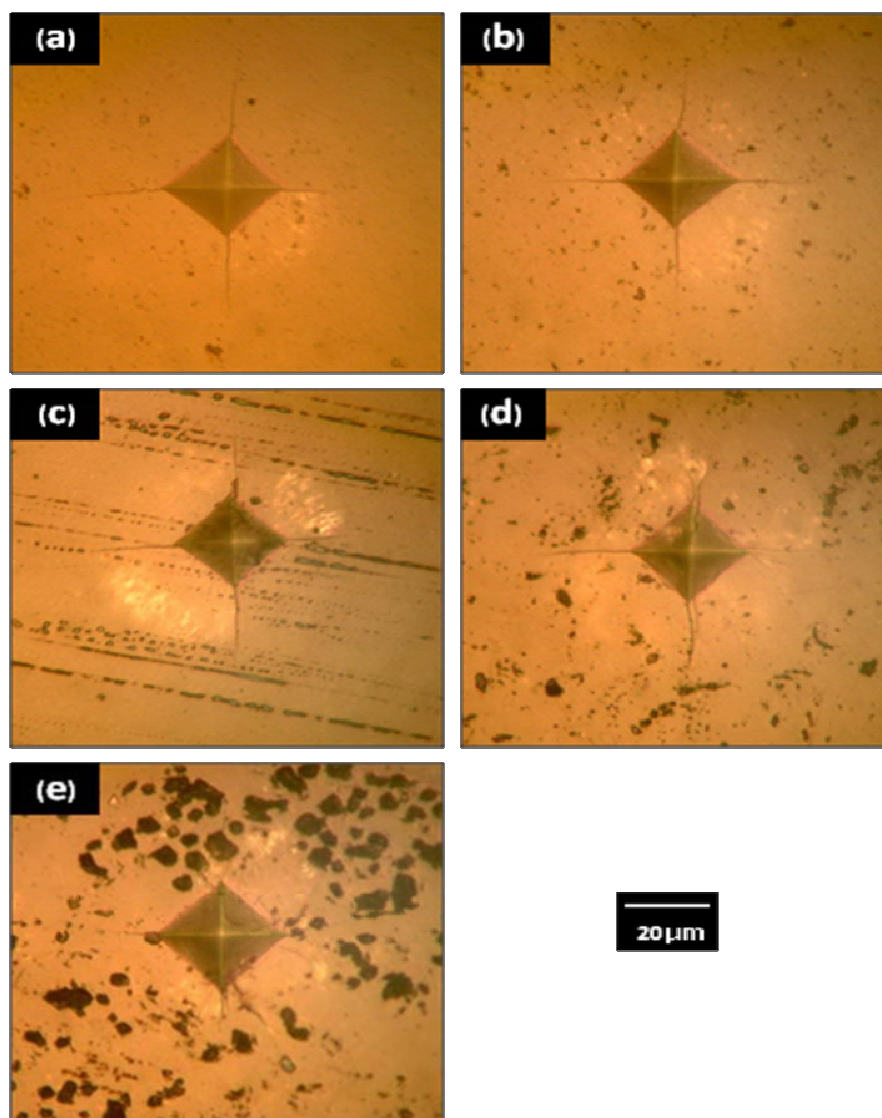

รูป 4.94 ภาพถ่าย SEM และการวิเคราะห์ EDX บริเวณ (a) Spectrum 1 (b) Spectrum 2 (c) Spectrum 3 และ (d) Spectrum 4 ของเซรามิก ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.030 เศษส่วนโดยโมล

4.2.3 การศึกษาสมบัติของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Zr}_x\text{O}_3$

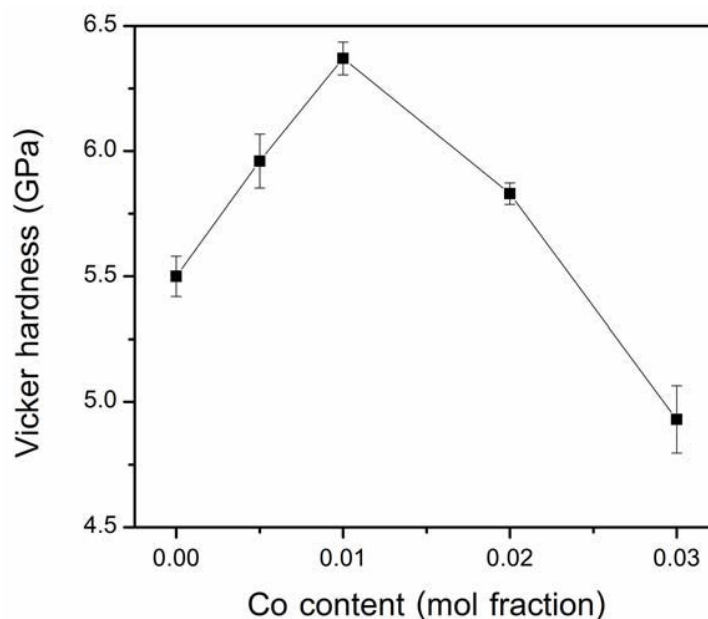
4.2.3.1 ผลการตรวจสอบสมบัติเชิงกลของเซรามิก

เมื่อนำชิ้นงานเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ มาทดสอบความแข็งระดับจุลภาคแบบวิกเกอร์สโดยการ
ใช้แรงกด 500 กรัม ทำให้ได้รอยกดดังรูป 4.95 โดยมีรูปร่างพีระมิดฐานสี่เหลี่ยม พบว่ารอยกดของ
เซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ทุกอัตราส่วนค่อนข้างมีความสมบูรณ์ดีทำให้ง่ายต่อการหาขนาดของ
รอยกด โดยการหาขนาดของรอยกดจะใช้กล้องจุลทรรศน์แสง (OM) ที่กำลังขยาย 40 เท่า

รูป 4.95 รอยกดแบบวิกเกอร์ของเซรามิก ที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ (a) 0.000 (b) 0.005
(c) 0.001 (d) 0.002 และ (e) 0.003 เศษส่วนโดยโมล

จากผลการทดลองดังรูป 4.96 เป็นกราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่าความแข็งและปริมาณการเติม Co ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ พบว่าค่าความแข็งแบบวิกเกอร์มีค่าในช่วง 4.93 – 6.97 GPa โดยมีค่าความแข็งต่ำสุดและค่าความแข็งสูงสุดที่ปริมาณการเติม Co เท่ากับ 0.010 และ 0.030 เศษส่วนโดยโมล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับค่าความหนาแน่น โดยปัจจัยที่ทำให้ค่าความแข็งของเซรามิกมีแนวโน้มดังกล่าวคือ รูพรุนที่หลงเหลืออยู่ (residual porosity) ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเสมอระหว่างการเผาซินเทอร์ของชิ้นงาน หรือเกิดขึ้นจากช่องว่างระหว่างอนุภาค (particle) ตอนขึ้นรูป ผง สังเกตได้ชัดเจนจากภาพถ่าย SEM ดังรูป 4.89 (c) พื้นผิวของเซรามิกที่ปริมาณการเติม Co เท่ากับ 0.030 เศษส่วนโดยโมลจะเกิดรูพรุนมากทั้งบริเวณรอยต่อระหว่างเกรนและภายในเกรน จึงทำให้มีค่าความแข็งต่ำสุด แต่ในทางกลับกันกับจากภาพถ่าย SEM ดังรูป 4.89 (e) พบว่าผิวของเซรามิกที่ปริมาณการเติม Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมลจะเกิดรูพรุนน้อย สันนิษฐานว่าปริมาณเติม Co ในอัตราส่วนนี้มีความเหมาะสมที่ทำให้เกรนมีขนาดเหมาะสมและมีค่าความแข็งสูงสุด

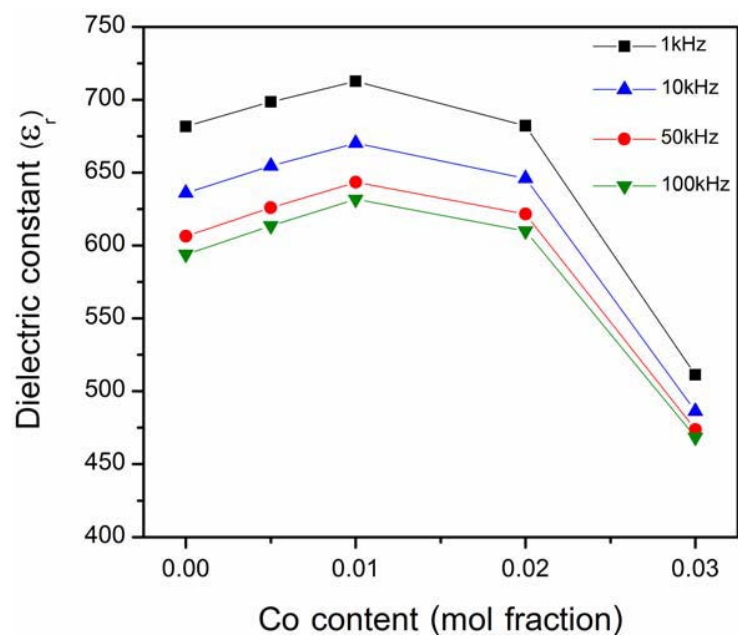
รูป 4.96 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่าความแข็งแบบวิกเกอร์ของเซรามิกกับปริมาณการเติม Co

4.2.3.2 ผลการตรวจสอบสมบัติทางไฟฟ้าของเซรามิก

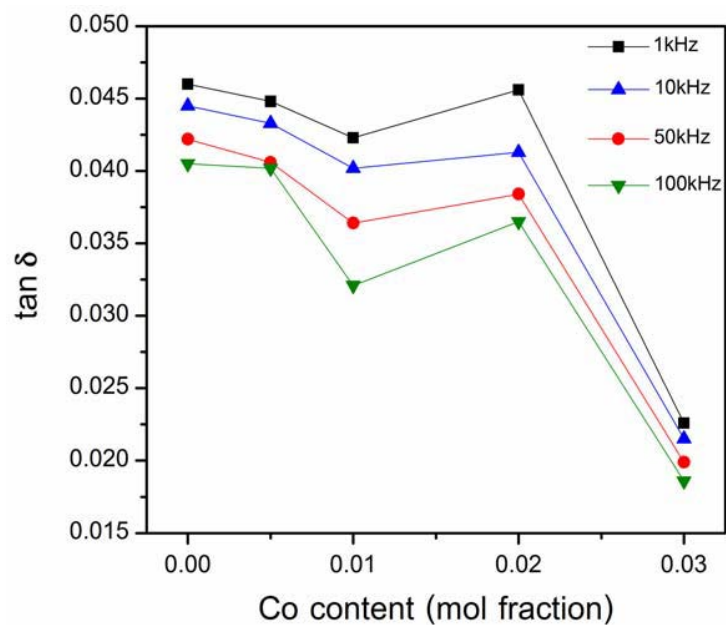
เมื่อนำเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่ปริมาณการเจือ Co เท่ากับ 0.005, 0.010, 0.020, และ 0.030 เศษส่วนโดยโมล ที่ผ่านการขัดเม็ดด้วยกระดาษทรายให้เป็นระนาบเรียบ และวัดเส้นผ่านศูนย์กลางและความหนาแล้วมาตรวจสอบสมบัติไดอิเล็กทริก สมบัติการนำไฟฟ้า และสมบัติเพียโซอิเล็กทริก ได้ผลการทดลองต่อไปนี้

สมบัติไดอิเล็กทริก

เมื่อทดลองหาค่าสมบัติไดอิเล็กทริกของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่อุณหภูมิห้อง ด้วยความถี่ 1, 10, 50 และ 100 kHz ตามลำดับ จากผลการทดลองดังรูป 4.97 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความถี่และค่าคงที่ไดอิเล็กทริก พบว่าเมื่อความถี่สูงขึ้นมีผลทำให้ค่าคงที่ไดอิเล็กทริกลดลง เนื่องจากที่ความถี่สูงๆ ไดโพลในสารมีการตอบสนองได้ช้าลงโดยเฉพาะสารเฟอร์โรอิเล็กทริกที่มีเกรนขนาดใหญ่ [56] อย่างไรก็ตามค่าแฟกเตอร์การสูญเสียมีแนวโน้มลดลงเมื่อความถี่สูงขึ้น ส่วนเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าคงที่ไดอิเล็กทริก กับปริมาณการเติม Co พบว่าค่าคงที่ไดอิเล็กทริกมีแนวโน้มขึ้นกับปริมาณ Co เช่นเดียวกับค่าความหนาแน่น โดยที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.003 เศษส่วนโดยโมล มีค่าคงที่ไดอิเล็กทริกต่ำสุด และค่าแฟกเตอร์การสูญเสียไดอิเล็กทริกต่ำ ส่วนที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.010 เศษส่วนโดยโมล มีค่าคงที่ไดอิเล็กทริกสูงสุด และค่าแฟกเตอร์การสูญเสียไดอิเล็กทริกสูงเช่นกัน ซึ่งค่าคงที่ไดอิเล็กทริกที่สูงนี้น่าเป็นผลมาจากการที่เซรามิกมีเกรนขนาดเล็กซึ่งจะมีค่าคงที่ไดอิเล็กทริกสูงกว่าเซรามิกที่มีขนาดเกรนใหญ่ และเนื่องจากเซรามิกมีค่าความหนาแน่นสูงซึ่งมีปริมาณช่องว่างหรือรูพรุนน้อย จึงทำให้ค่าคงที่ไดอิเล็กทริกของเซรามิกมีค่าสูง ทำให้ความสามารถในการเก็บประจุไฟฟ้าสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yanfang Qu และคณะ [57] ที่พบว่าการเจือ Ba^{2+} เข้าไปแทนที่ Bi^{3+} ในเซรามิก BNT ส่งผลให้ค่าคงที่ไดอิเล็กทริกสูงขึ้นที่ปริมาณการเจือ 0 - 6 atomic% และมีแนวโน้มลดลงเมื่อปริมาณการเจือสูงขึ้นกว่านี้ ทั้งนี้เนื่องจากความหนาแน่นที่สูงขึ้นส่งผลให้ค่าคงที่ไดอิเล็กทริกสูงขึ้นด้วย และค่าไดอิเล็กทริกที่ลดลงเป็นผลของปริมาณช่องว่างของออกซิเจนที่มากเกินไป

(a)

(b)

รูป 4.97 ความสัมพันธ์ระหว่าง (a) ค่าคงที่ไดอิเล็กทริก และ (b) ค่าแฟกเตอร์การสูญเสียกับปริมาณการเติม Co ของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

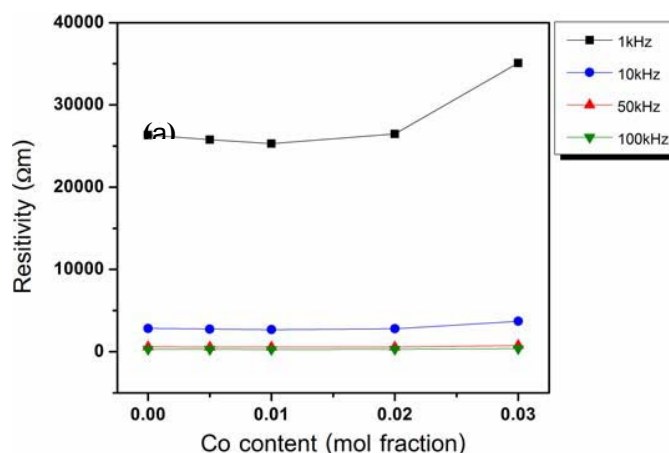
ตาราง 4.34 ค่าคงที่ไดอิเล็กทริกและค่าแฟกเตอร์การสูญเสียทางไดอิเล็กทริกของเซรามิก ที่อุณหภูมิห้อง (29°C)

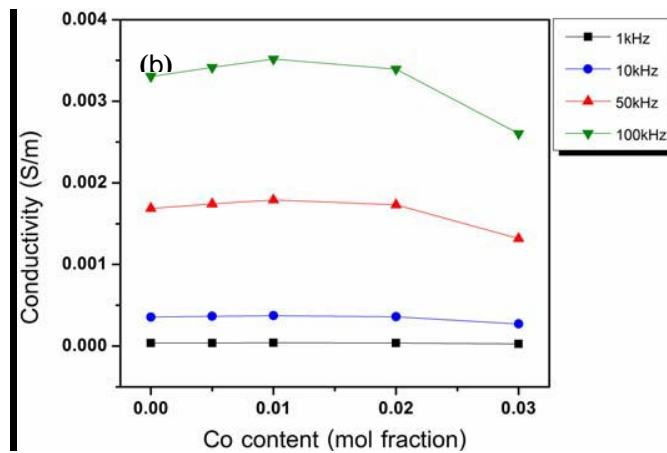
Frequency (kHz)	Co content (mo fraction)	Dielectric constant (ϵ_r)	Dielectric loss ($\tan\delta$)
1	0.000	682	0.0460
	0.005	699	0.0448
	0.010	713	0.0423
	0.020	682	0.0456
	0.030	511	0.0226
10	0.000	636	0.0445
	0.005	655	0.0433
	0.010	670	0.0402
	0.020	646	0.0413
	0.030	486	0.0215
50	0.000	606	0.0422
	0.005	626	0.0406
	0.010	643	0.0364
	0.020	622	0.0384
	0.030	474	0.0199
100	0.000	594	0.0405
	0.005	614	0.0402
	0.010	632	0.0321
	0.020	610	0.0365
	0.030	468	0.0186

สมบัติการนำไฟฟ้า

เมื่อทดลองหาค่าสภาพต้านทานไฟฟ้ากระแสสลับของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$ ที่อุณหภูมิห้อง ด้วยความถี่ 1, 10, 50 และ 100 kHz ตามลำดับ จากนั้นจึงมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้ากระแสสลับ (Electrical conductivity; σ_{AC})

จากผลการทดลอง ดังรูป 4.97 แสดงให้เห็นว่าความถี่ที่ใช้ในการวัดส่งผลต่อค่าสภาพการนำไฟฟ้าของเซรามิก กล่าวคือ ค่าสภาพการนำไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเมื่อความถี่ในการวัดสูงขึ้น และพบว่าแนวโน้มค่าสัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้าของเซรามิกไม่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเมื่อปริมาณ Co เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ที่ปริมาณ Co เท่ากับ 0.030 เศษส่วนโดยโมล มีค่าสัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้าต่ำสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากที่ปริมาณการเจือ Co 0.030 เศษส่วนโดยโมล เซรามิกมีความหนาแน่นต่ำ และมีรูพรุนมาก จึงทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้าต่ำ

รูป 4.97 (a) ค่าสภาพต้านทานไฟฟ้า (b) สัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้า

ตาราง 4.35 ค่าสภาพต้านทานไฟฟ้า และค่าสัมประสิทธิ์การนำไฟฟ้าของเซรามิก $\text{Bi}_{0.5}\text{Na}_{0.5}\text{Ti}_{1-x}\text{Co}_x\text{O}_{3-x}$

Frequency (kHz)	C content (mol fraction)	Resistivity ($\Omega \cdot \text{m}$)	Conductivity (S/m)
1	0.000	2.64×10^4	3.79×10^{-5}
	0.005	2.58×10^4	3.88×10^{-5}
	0.010	2.53×10^4	3.95×10^{-5}
	0.020	2.65×10^4	3.77×10^{-5}
	0.030	3.51×10^4	2.85×10^{-5}
10	0.000	2.82×10^3	3.54×10^{-4}
	0.005	2.75×10^3	3.64×10^{-4}
	0.010	2.68×10^3	3.73×10^{-4}
	0.020	2.78×10^3	3.59×10^{-4}
	0.030	3.70×10^3	2.70×10^{-4}
50	0.000	5.92×10^2	1.69×10^{-3}
	0.005	5.74×10^2	1.74×10^{-3}
	0.010	5.58×10^2	1.79×10^{-3}